

Lunds universitet
MUSIKHÖGSKOLAN I MALMÖ
Musikpedagogik 41-60p
Annette Pahmp

Uppsats 60 poäng
Vårterminen 2002

En uppsats om en uppsats.

- En historia om hur olika ting kan påverka en uppsats.

Handledare: Gunnar Heiling

Abstrakt

Jag gjorde en resa till Gambia för att med fältstudier och intervjuer samla material till en uppsats. Under resans gång påverkades det arbetet av faktorer som fick mig att ändra forskningsfrågan till att slutligen gälla hur fyra gambiska ungdomar förhåller sig till musik. Jag råkade även ut för tekniska missöden som gjorde att jag inte hade mycket material att bearbeta när jag kom hem.

Denna uppsats handlar därför om hur ämnesvalet för en studie kan påverkas av ett forskningsetiskt synsätt, ekonomiska förutsättningar och tekniska missöden. Uppsatsen handlar även om insamling och sammanställning av material samt hur man möter problem under en forskningsprocess.

Sökord

Hermeneutik, fenomenologi, etnografisk process, skrivprocess, intervjuer, fältstudier, validitet, Gambia, ungdomars och musik.

TACK

Jag vill först och främst tacka min familj som med stort tålamod har skänkt mig både tid och förståelse, ni finns för alltid på hedersplats i mitt hjärta, jag är en lyckligt lottad som har er. Jag vill tacka min förre chef, rektor Lars Birgersson för ekonomiskt stöd och stark uppmuntran. Jag vill även tacka mina kurskamrater för, givande diskussioner samt ömsesidigt stöd. Ovärderligt stöd och kunnande har jag fått från min handledare Gunnar Heiling, och även från hans kursledarkollega Cecilia Hultberg. – Ni är utrustade med kvalitéer jag önskar att jag med åren själv kommer att vinna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRAKT	1
1 BAKGRUND	4
1.1 PROBLEMMOMRÅDE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	4
2 TEORI, LITTERATUR	6
2.1 DEN KVALITATIVA FORSKNINGSENTREVJUN.....	6
2.2 DEN ETNOGRAFISKA PROCESSEN	8
3 METOD	10
3.1 MITT ARBETS- OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT	10
3.2 INTERVJUER	12
3.3 DAGBOK	12
3.4 MITT TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	13
3.4.1 <i>Intervjun med de gambiska ungdomarna</i>	15
3.4.2 <i>Kompletterande intervju</i>	16
4 DET FENOMENOLOGISKA PERSPEKTIVET	18
4.1 RESAN TILL GAMBIA	18
4.2 FYRA GAMBISKA UNGDOMARS FÖRHÅLLANDE TILL MUSIK.....	20
5 SLUTDISKUSSION	23
5.1 DEN ETNOGRAFISKA PROCESSEN	23
5.2 VAD HAR JAG LÄRT MIG?	25
5.2.1 <i>Svårigheter</i>	25
5.2.2 <i>Åtgärder</i>	26
5.2.3 <i>Analys</i>	26
5.2.4 <i>Lärdom</i>	27
REFERENSER	28
BILAGA 1	29
BILAGA 2	37
BILAGA 3	39
BILAGA 4...VIDEO	
BILAGA 5...LJUDBAND	

1 Bakgrund

Jag bestämde mig för att läsa den forskningsförberedande kandidatkursen på musikhögskolan i Malmö därför att jag hade en misson. Jag skulle hjälpa alla svårt sjuka barn. De skulle bli gladare och friskare tack vare den forskning jag ville bedriva. Jag ville bevisa att svårt sjuka barn mår bättre av musik och jag ville även undersöka om det kunde vara så att man tillfrisknade fortare med hjälp av musik. Detta ville jag studera då jag på nära håll sett hur mycket musik kan betyda under till exempel provtagning och plågsamma behandlingar. Med hjälp av undersökningar skulle jag en gång för alla bevisa att svårt sjuka barn mår bättre av att lyssna på, utföra och skapa musik själva. Jag ville helt enkelt underlätta för dessa utsatta barn, men som 60-poängsuppsats var detta ämne givetvis alldeles för stort. Eller som någon uttryckte det: ”Det är en livsgärning.” Det tog ett tag innan jag kunde acceptera att det inte skulle bli en sådan uppsats denna gång, att jag var tvungen att lägga det ämnet på hyllan, därför att det var alldeles för stort. Istället skulle jag göra en förberedande uppsats, helt enkelt intervjua svårt sjuka barn om deras förhållande till musik. Även detta ämne visade sig alldeles för stort för den nivå jag befinner mig på, på grund av stränga etiska regler inom sjukvården i Sverige. Så även detta får vänta till senare tillfälle.

Mycket överraskande fick jag en summa pengar till utbildning av min chef. Han uppmuntrade mig att göra en resa för pengarna, vilket genast satte igång min tankeverksamhet. Jag visste att det snart skulle gå en resa från musikhögskolan i Malmö med studenter som skulle studera afrikansk musik, samma resa som jag själv gjort för fyra år tidigare. Jag visste dessutom att två studenter skulle samla material för sitt examensarbete i Gambia under samma tid. Snabbt bestämde jag mig för att åka dit och intervjua svårt sjuka gambiska barn. Som läsaren senare kommer att märka så avstod jag även från detta ämne och valde till slut ”Fyra gambiska ungdomars förhållande till musik”. Under resans gång uppstod tekniska problem med min inspelningsutrustning, vilket påverkade min datainsamling.

När jag kom hem trodde jag först att jag inte kunde använda det material jag arbetat för att få fram. De första dagarna efter hemkomsten ville jag bara gräva ner mig. Jag tyckte att jag var en komplett idiot som gjort en resa till Afrika för att göra fältstudier och intervjuer och vid hemkomsten gick det inte att höra vad intervjupersonerna sa på de inspelade banden. Tack vare min handledare fick jag hjälp att inse att jag faktiskt kunde utnyttja mina erfarenheter i alla fall. Nu kunde uppsatsen utgöra en slags fallstudie av vad jag som forskare råkade ut för när jag skulle skriva en uppsats fyra gambiska ungdomars förhållande till musik, vilka fallgropar jag föll i och hur jag försökte rädda och höja validiteten på mitt insamlade material. När jag använder begreppet validitet i denna uppsats menar jag trovärdighet för det insamlade materialet.

Jag åkte alltså till Gambia för att genom fältstudier och intervjuer få svar på min stegvis förändrade forskningsfråga men kunde som sagt inte använda mig av inspelat material, vare sig på video eller ljudband. Jag har kompletterat med sekundärt material: Holmquist och Nilssons video, intervjuer med Saeter och Saeter-Soumah (2002, video) samt viss litteratur. Med hjälp av detta material har jag försökt ge min bild av de gambiska ungdomarnas förhållande till musik. Samtidigt är min berättelse om mina vedermödor en redovisning av hur ämnesval, frågeställning, insamling och analys av data, resultatsammanställning och resultatdiskussion hänger samman. Det är en uppsats om en uppsats.

1.1 Problemområde och frågeställning

När jag väl i Gambia skulle genomföra mina intervjuer för att hitta svar på de svårt sjuka barnens förhållande till musik, kom jag i ett forskningsetiskt dilemma då de barnen riskerar

att bli utstötta om det blir känt att de är sjuka i AIDS (muntlig referens Ousano Kah, han arbetade som min tolk under resan). Jag valde därför att lämna min ursprungliga forskningsfråga, och istället undersöka *fyra gambiska ungdomar förhållande till musik*, men även denna frågeställning har jag, på grund av tekniska missöden, haft svårt att bevara.

Istället för att endast bry mig om hur fyra gambiska ungdomar förhåller sig till musik, fick jag fråga mig vad som händer med uppsatsen när insamlade data inte går att använda som det var tänkt. Detta innebär inte att mitt insamlade material förblivit obearbetat, utan bara att andra frågor hamnat i förgrunden. Hur gör jag som forskare för att ge mitt bristfälliga material trovärdighet? Och hur kan jag skriva en uppsats om mina upplevelser i Gambia trots att datainsamlingen till viss del misslyckats?

Jag har kompletterande material angående de gambiska ungdomarnas förhållande till musik, såsom ytterligare intervjuer med personer som har framför allt empirisk kunskap om Gambia och dess kulturliv, sekundärt material, video (Holmquist och Nilsson 2002), samt viss litteratur. Jag anser dock att detta inte räckte för att öka validiteten så mycket som behövdes för att kunna skriva min uppsats om detta. Jag skriver om denna process i mitt metodkapitel. Det är denna process utgör grunden för min nya forskningsfråga. *Vad är det som leder till att materialet blir bristfälligt och hur förhåller man sig som forskare till detta bristfälliga material?*

Det finns två sidosyften med uppsatsen. Den första bestämde jag mig för innan jag började skriva denna uppsats, nämligen att även den som inte har en akademisk bakgrund ska förstå texten. Det andra sidosyftet har vuxit fram under skrivprocessens gång: Uppsatsen ska kunna inspirera alla att skriva, även den som har svårt med det vetenskapliga förhållningssättet i ett uppsatsskrivande och/eller det akademiska språket.

2 Teori, litteratur

I avsnitt 2.1 belyses den kvalitativa forskningsintervjun utifrån litteraturen, i avsnitt 2.2 diskuterar jag utifrån Ely (1993) olika inslag i den etnografiska processen som har betydelse för denna studie.

2.1 Den kvalitativa forskningsintervjun

Beroende på vad man som forskare vill undersöka bör man välja olika metoder för sin datainsamling. Widerberg (2002) skriver:

Om man vill belysa ett fenomen genom att studera det ”in real life” eller ”in action”, så väljer man observationer som metod. Vill man däremot få fram människors förståelse av fenomenet, väljer man intervjuformen. Och vill man visa hur fenomenet kommer till uttryck i bild och text, gör man en bild- och textanalys. (s. 17)

Kvale (1997) menar att forskningsintervjun bygger på vardagens samtal och att den är ett professionellt samtal. Widerberg (2002) beskriver en skicklig intervjuare som en person som är tränad i färdigheter av hantverksmässigt slag, och som är social, intresserad av andra människor, har lätt att lyssna, är orädd och vänlig. Vidare menar hon att det är en bra plattform att stå på som intervjuare inom kvalitativ forskning. Det vanligaste misstaget nybörjare enligt henne gör, är att de är alldeles för fokuserade på sig själva under intervjun och inte tillåter sig att stanna upp, vänta in intervjupersonerna utan istället avbryter och hastar vidare utan att lyssna på det väsentliga som intervjupersonen förmedlar. Detta resulterar i en otrygg situation för denna. Kvale menar att det är forskaren som definierar och kontrollerar intervjusituationen och att det inte är ett samtal mellan två likställda parter, men trots detta bör intervjusituationen upplevas som avspänd och trygg av intervjupersonerna. Inramningen av intervjun är därför av största vikt.

Forskaren väljer själv hur intervjun bör struktureras. En intervjuform som Kvale (1997) nämner är den halvstrukturerade livsvärldsintervjun, han tar upp några viktiga typer av intervjufrågor som kan användas i en sådan intervju; inlednings-, uppföljnings-, sonderande, specificerande, direkta, indirekta, strukturerande och tolkande frågor, samt tystnad.

Vad är det som talar för att man ska genomföra en kvalitativ forskningsintervju? Kvale (1997) tar upp några aspekter. Han menar att den har använts sedan länge för att förvärva kunskap och går så långt tillbaka som till Sokrates för att påvisa detta. Samtidigt säger han att det inom den moderna samhällsvetenskapen är ett nytt fenomen. Dock har intervjun används av antropologer och sociologer för att erhålla kunskap om sina informanter. Även psykologer har talat med sina undersökningspersoner för att få den kunskap som behövs för att genomföra ytterligare enkäter och experiment. Teknikens framåtskridande, med bland annat ljud- och bildupptagning av intervjuerna har gett fler möjligheter som ökar validiteten på materialet genom att man som forskare kan återkomma till materialet, samt att man genom sådana upptagningar kan upptäcka nyanser i tal och kroppsspråk som ibland kan ge det sagda ordet en helt ny innebörd. Även datorerna förenklar mycket av arbetet, till exempel utskrifter av intervjuer.

Det framförs kritik mot de kvalitativa forskningsintervjuerna, framför allt från de forskare som använder sig av kvantitativa metoder. Den kritik som framförs är bland annat att kvalitativ forskning inte skulle vara vetenskaplig, objektiv och att detta skulle leda till att metoderna inom kvalitativ forskning inte skulle ge material som har någon validitet.

När det gäller det vetenskapliga perspektivet måste man först definiera vad som menas med vetenskap, utifrån den definition man sedan väljer är det olika metoder som anses valida. Om definitionen är att vetenskap är den verksamhet som forskaren ägnar sig åt, eller den kunskap som frambringas av forskaren (Kvale, 1997), så innebär den definitionen att forskningsintervjun är en metod som är vetenskaplig. Kvale använder sig av en bred definition av vetenskap och säger "... den metodiska produktionen av ny och systematisk kunskap." (s. 61) Vad gäller objektivitet och validitet så menar Nielsen (1995) att forskaren bär med sig sin egen förförståelse och tolkar (översätter) texten i enlighet med den. Han säger vidare att man som forskare ska komma fram till essensen i vad intervjupersonen säger genom att bortse från den egna individuella subjektiva upplevelsen. Han säger vidare att detta förhållningssätt bidrar till ökad trovärdighet för forskarens slutsatser. Heiling (2000) menar att andra forskare istället förespråkar att man ska använda sig av sin förförståelse men kritiskt redovisa hur den påverkat slutsatserna så att läsaren själv får ta ställning. Egidius (1994) säger

Tack vare den eidetiska reduktionen kan vi studera hur vi ser olika fenomen dess mening och därmed kan handskas med den yttre världens företeelser. Därigenom blir fenomenologin en vetenskap som med samma stränghet och lika grundläggande som naturvetenskapen ger oss kunskap om hur vår bild av världen formas och varierar. (s. 4)

Fenomenologi är läran om hur världen framträder för vårt medvetande. Enligt Egidius bör jag sätta denna min egna förförståelse inom parentes för att nå bakom de föreställningar/den förförståelse jag har om min forskningsfråga. Jag bör även enligt Egidius sätta intervjupersonernas egen upplevelse inom parentes, och även där göra en så kallad fenomenologisk reduktion. Enligt Ödman (1995) finns det sätt att undvika att vara subjektiv. "Ett sätt att gardera sig mot subjektivism kan vara att kategorisera sitt material, om man därmed inte förgriper sig mot själva problemställningen med sitt arbete." (Ödman s. 59) Denna lösning är dock tveksam då alla kategoriseringar är subjektiva. Kvale menar att man genom olika metoder kan göra sitt material mer objektivt. "Klargörs de olika perspektiv som anläggs på en intervjutext blir flera tolkningar av samma text inte en svaghet utan en rikedom och styrka hos intervjuforskningen." (Kvale 1997 s. 259) Han menar vidare att vetenskapliga data måste kunna prövas mot andra observationer av samma fenomen, gjorda av olika observatörer och att detta bör ge samma data. Ely (1993) använder begreppet triangulering av data för denna process. Kvale tar även upp begreppet frihet från bias och med det menar han att kunskapen är systematiskt kontrollerad och verifierad.

Vidare vad gäller validiteten hos ett kvalitativt forskningsmaterial, säger Kvale följande: Att validera är att 1. kontrollera, 2. ifrågasätta, 3. och att teoretisera.

1. Att validera är att kontrollera de empiriska beläggen för och emot en tolkning, att kritiskt bedöma och jämföra den relativa rimligheten av andra tolkningar om samma sak, samt undersöka den teoretiska koherensen, att tolkningen är logiskt sammanhängande. Förhållningssättet som forskare blir alltså att vara kritisk mot det egna materialet.
2. Att validera är att ifrågasätta. Detta kan man uppnå bland annat genom en kritisk triangulering av data. Detta har dock kritiserats. Enligt Kvale har Richardsson (1994) ifrågasatt en tvådimensionell triangel och istället förespråkar hon en jämförelse av data på ett flerdimensionellt plan. Detta ger en fördjupad, sammansatt och partiell förståelse av ämnet. Kvale väljer ett mer lätthanterligt sätt att uttrycka sig på när han säger att frågorna "vad" och "varför" ska ställas innan frågan "hur" blir aktuell.
3. Att validera är att teoretisera. För att verifiera tolkningar är det betydelsefullt att skapa en teoretisk grund att stå på gällande ämnet man forskar i. Det gäller både sakkunskap om själva ämnet, och kunskap om intervjupersonernas och deras omgivning.

Den kvalitativa forskningens metoder bidrar till en vidare syn på frågan om validitet inom samhällsvetenskaplig forskning. Det är mindre viktigt att ifrågasätta metoderna och istället se att det faktiska resultatet bidrar till en vidare syn på kunskap om frågor man inte kunnat ställa sig om det inte varit för de kvalitativa forskningsmetoderna. ”En valid forskning skulle i denna mening vara en forskning som gör frågor om validitet onödiga.” (s. 228)

2.2 Den etnografiska processen

I detta avsnitt har jag för avsikt att belysa en etnografisk forskningsprocess. Min utgångspunkt är Ely (1993). ”Att gå in i ett sammanhang med etnografisk hållning kräver en inställning som försätter oss i inlärningsroller.” (s. 57). Jag fortsätter med ett citat från Wolcott (1988 s. 193):

Vi är etnografiska observatörer när vi uppmärksammar det kulturella sammanhanget för det beteende vi ägnar oss åt eller observerar, och när vi tittar efter de där ömsesidiga uppsättningarna av förväntningar och förklaringar som gör det möjligt för oss att tolka vad som pågår och vilka innebörder detta troligen tillskrivs av de andra närvarande.

Ely beskriver, genom ett antal citat från studenter som just börjat sin kvalitativa forskarbana, att den som för första gången använder sig av etnologiska metoder lätt kan rusa in i uppgiften utan att först ställa sig de rätta frågorna.

Hon säger vidare att kvalitativa forskare förlitar sig på observationer och lyssnande. Hon menar att om forskaren kommer för nära sitt forskningsobjekt så kan han/hon gå miste om den information som de behöver. Spradley (1980) citeras av Ely (s. 23)

Jag skulle råda till försiktighet: Ju mer du som vanlig deltagare vet om en situation, desto svårare är det att undersöka den som etnograf. Att etnografen utvecklades genom studier av utomvästerländska kulturer är ingen tillfällighet. Ju mindre förtrogen man är med en sociala situation, desto större är förmågan att se de outtalade kulturella reglerna i funktion.

Förutsättningarna för etnografisk forskning har emellertid förändrats och att det verkar bli allt viktigare att undersöka sådant som man själv är förtrogen med, men det bör ske utan de skygglappar som förförståelsen kan bidra till. Ely sammanfattar genom att säga att det krävs ett öppet sinne och en villighet att konfrontera sin förförståelse och att det krävs både intellekt och karaktärsstyrka att lämna de föreställningar man har om sin forskningsfråga.

Under fältstudiernas gång kan man som forskare, av olika anledningar, bli tvungen att lämna sin ursprungliga frågeställning, detta trots att man från början har valt frågeställning utifrån ett engagemang som bottnar i personliga erfarenheter. ”Kvalitativa forskare ställer sig alltså meningsfulla frågor som baseras på deras livserfarenheter till och med innan de väljer sitt ämne.” (Ely 1993, s. 37). Ett av de mest avgörande kännetecken för kvalitativ forskning är att frågeställningar för undersökningar utvecklas under forskandets gång.

Saeter berättar i mitt samtal med henne hur hennes fältstudier fick en oväntad vändning när hennes forskningsobjekt helt enkelt spelade teater (de spelade upp scener ur en såpopera) varje gång hon tog upp sin videokamera för att dokumentera det hon såg. Enligt Ely ska forskare dokumentera vad som egentligen pågår snarare än vad som spelas upp för deras skull.

Det är viktigt att hela tiden vara alert och flexibel i olika situationer som uppstår i denna typ av forskning. Det innebär i praktiken att forskaren på kort tid måste ta beslut som påverkar insamlingen av materialet. Trots att man som forskare är aktiv, alert och perceptiv när man gör sina undersökningar, är det stor risk att små nyanser i kroppsspråket och rösten glöms bort när man analyserar sitt material. En ljud- och bildinspelning visar skiftningar i röstnyanser, och det visuella kan i vissa fall förstärka respektive försvaga påståenden från intervjupersonernas. (Ely s. 92). Dessutom underlättas analysarbetet genom att man kan spela upp samma sekvens om och om igen. (Hultberg 2000)

Att vara pålitlig som kvalitativ forskare innebär allra minst att forskningsprocesserna utförs korrekt, att resultaten i största möjliga mån stämmer överens med de studerade personernas upplevelser. Hela företaget måste grundas i etiska principer om hur fakta samlas in och analyseras, hur ens egna antaganden och slutsatser kontrolleras, hur deltagarna engageras, och hur resultaten förmedlas. Pålitlighet är alltså mer än en uppsättning procedurer. Som jag ser det är pålitlighet ett personligt trossystem som formar procedurerna i processen. (Ely 1993, s. 105)

Genom triangulering kan forskaren öka validiteten på sitt material. Triangulering kan betyda olika saker men i mitt sammanhang innebär det att man jämför sitt eget material med ett annat material rörande samma ämne och genom detta undersöka hur minst två fakta stämmer överens. (Ely).

Hur länge ska forskaren stanna på fältet och när och hur man ska dra sig därifrån? När det gäller fältstudier kan detta vara svårt och ibland omöjligt att påverka, då det är många faktorer som avgör längden på vistelsen. En allmängiltig regel är dock att man ger sig av när det uppstår mättnad i informationen.

De olika processer man som nybliven forskare genomgår, identitetsprocessen, processen när frågeställningen hela tiden förändras och själva skrivprocessen, leder fram till att man får ett ökat förtroende för sig själv som forskare. Beträffande skrivspråket så är det något som utvecklats genom att man använder sig av det (muntlig referens seminarium Hultberg 2002; Heiling 2002). Man måste som forskare bestämma sig för vem man skriver till. Heiling (2002) vill att människor utanför de vetenskapliga kretsarna ska kunna förstå och tillgodogöra sig hans avhandling. Ely (1993) säger ”Att lära sig att ha förtroende för sig själv som ett flexibelt undersökningsinstrument, om man får möjlighet att bli ett sådant instrument, går hand i hand med att lära sig att förlita sig på det kvalitativa paradigmet.” (s.41) Genom litteratur, seminarier och handledning, kan man som student bli guidad in i denna värld. Förtroende för sig själv, skaffar varje individ sig på sitt eget vis, därför att läroprocessen ser olika ut för olika individer.

3 Metod

I detta kapitel kommer jag att försöka klargöra vilket arbets- och förhållningssätt jag haft när jag gjort mina fältstudier och intervjuer och när jag bearbetat mitt material. Jag kommer även att redogöra för vilka metoder jag har använt (och diskutera varför jag inte kunde producera mina resultat som det var tänkt, utan fick söka mig andra vägar). Kapitlet avslutas med en sammanfattning av de intervjuer jag genomfört.

Då mina fältstudier inte gick att genomföra som planerat på grund av mitt metodval och diverse tekniska problem väljer jag att lägga in en del av diskussionen redan i detta kapitel.

3.1 Mitt arbets- och förhållningssätt

Enligt Patel och Davidson (1994) betyder hermeneutik ungefär tolkningslära och de menar att det är en vetenskaplig inriktning där forskaren studerar, tolkar och försöker förstå grundbetingelser för den mänskliga existensen. Ödman (1995) skriver att tolkning ursprungligen hade betydelsen översättning. Han menar att hermeneutik också är en slags översättning, men av innebörder och betydelser. När jag gjorde mina intervjuer tolkade (översatte) jag till exempel ett visst sorts leende i samband med ett påstående som om intervjupersonen hade en positiv syn/upplevelse av det han/hon nyss sagt, medan ett annat leende tolkades som nervöst. Det finns en överhängande risk att göra övertolkningar, och en fara i ett hermeneutiskt arbetssätt är att man slarvar med prövningen av sina tolkningar. Ödman säger (lite skarpt) "...lätt lockas till övertolkning, som kan verka som mentala våldtakter på dem det berör." (s. 59). För att undvika den faran med ett hermeneutiskt arbetssätt hade jag i mina analyser av intervjuerna kunnat använda mig av mina samtal med tolken före, under och efter intervjuerna. Tolken som givetvis har större förförståelse av den sociala kulturen, kunde därigenom bekräfta de tolkningar jag gjorde av ungdomarnas sätt att svara och vara, eller ifrågasätta dem så att de kunde modifieras.

Är en forskare objektiv eller subjektiv när han genomför och analyserar sina intervjuer? Forskaren bär med sig sin egen förförståelse och tolkar (översätter) texten i enlighet med den (Nielsen, 1995). Nielsen menar att med ett fenomenologiskt förhållningssätt blir den subjektiva upplevelsen utgångspunkt. Egidius (1994) säger att "fenomenologi är läran om hur världen framträder för vårt medvetande." (s. 1). Genom ett fenomenologiskt förhållningssätt blir vetenskapen om medvetandet till en säker vetenskap. Kvalitativa forskare säger sig aldrig vara objektiva, men försöker på olika sätt visa hur subjektiviteten påverkar deras arbete och resultat. Enligt Kvale (1997) handlar det om att förstå de sociala fenomenen utifrån hur individer upplever dem. Fenomenologen studerar alltså sin egen upplevelse, medan fenomenografer studerar likheter och olikheter i många individers upplevelser. Kan jag då kombinera dessa båda förhållningssätt? Heiling (2000) klargör att han väljer att ha både ett fenomenologiskt och fenomenografiskt perspektiv för att belysa sin frågeställning. Jag har också båda förhållningssätten när jag försöker belysa de fyra gambiska ungdomarnas förhållande till musik, det vill säga att jag presenterar både min egen och andras uppfattning.

När jag genomför en intervju blir den en subjektiv företeelse då det är jag, forskaren Annette, som ställer frågorna utifrån min egen förförståelse. Enligt Egidius bör jag sätta denna min egna förförståelse inom parentes för att nå bakom de föreställningar/den förförståelse jag har om min forskningsfråga (ungdomars förhållande till musik). Jag bör även enligt Egidius sätta de fyra gambiska ungdomarnas upplevelse av musik inom parentes, och även där göra en så kallad fenomenologisk reduktion. Det är dock svårt att bortse från min egen förförståelse, så jag har i denna uppsats istället försökt att visa den och sedan använda

mig av den. Sedan får läsaren själv ta ställning till om det är trovärdigt eller ej när det gäller saklighet och allsidighet.

Ett fenomenologiskt förhållningssätt gör det alltså möjligt för mig att forska i och vetenskapligt belägga fyra gambiska ungdomars förhållande till musik. ”Fenomenologin öppnar möjligheten att undersöka hur andra människor bildar sina begrepp om verkligheten, varigenom vi bättre kan förstå hur de upplever den, värderar den, förhåller sig till den, bedömer handlingar etiskt osv.” (Egidius 1994, s. 7)

”Hermeneutiken har fått stå för kvalitativa förståelse- och tolkningssystem och en forskarroll som är öppen, ”subjektiv och engagerad.” (Patel och Davidson 1994, s. 26) Om intervjusituationen och min forskning är subjektiv vill jag när jag tolkar (översätter) intervjuerna eftersträva att komma fram till förutsättningslösa beskrivningar som Kvale (1997) menar att fenomenologin försöker göra. Vid bearbetningen av material bör man ge läsaren redskap att tolka texten, detta gör man genom att redovisa hur man gått tillväga när man samlat in sitt material. Detta är enligt Ödman (1995) ett hermeneutiskt förhållningssätt. Det är på detta sätt jag velat skapa trovärdighet och öka validiteten på mitt material. Jag har alltså i min kvalitativa forskning ett hermeneutiskt arbetssätt och ett fenomenologiskt förhållningssätt. Ödman tar upp både fördelar och nackdelar med ett hermeneutiskt arbetssätt, men han säger ”... „den största möjligheten ligger som jag ser det i att vi kan formulera hur människor fungerar i musikpedagogiska och andra sammanhang.” (s. 60). Patel och Davidson (1994) säger

Den hermeneutiske forskaren närmar sig forskningsobjektet subjektivt utifrån sin egen förståelse. Förståelsen, de tankar, intryck och känslor och den kunskap som forskaren har, är en tillgång och inte ett hinder för att tolka och förstå forskningsobjektet. (s. 26)

Det hermeneutiska arbetssättet är en förutsättning för mycket av den musikpedagogiska forskningen. Kvale hävdar att fenomenologisk beskrivning är förhärskande i kvalitativ forskning.

Det finns många aspekter att ta i beaktande när man använder sig av intervjuer. Man måste till exempel vara noga med på vilket sätt man väljer att dokumentera dem. Hultberg (2000) har använt sig av video, och menar att det blir en bättre tolkning av det deltagaren säger/gör då hon i efterhand kan se det. Ödman (1995) menar att intervjuer ska spelas in på band, och att problemet med detta är att forskaren i slutändan står med mängder av material och att detta är en nackdel. Fördelen är given, tolkningen (översättningen) blir inte beroende av forskarens minne. Videon är att föredra då den möjliggör studier och tolkningar av den icke-verbala kommunikationen.

På grund av att min videokamera gick sönder, och att inspelningsmikrofonen inte var av tillräckligt hög kvalitet för att ta upp det mina intervjupersoner sade, gick stora delar av dokumentationen av mina fältstudier förlorade, observationer liksom intervjuer. Validiteten i mina resultat blir lidande eftersom de bara bygger på bristfälliga minnesbilder. När jag försöker återskapa intervjuerna inser jag att mitt minne gärna förskönar och förstör innebörden av utsagorna för att passa den slutsats jag gärna vill framhålla, detta trots att jag är medveten om just den faran. Därför vill jag understryka hur viktigt det är att man kan återkomma till intervjuerna och, som Hultberg säger, se intervjupersonerna, för då elimineras mer och mer den egna uppfattningen om vad som egentligen sades och hände under intervjutillfället. Jag tror dock att det krävs mycket övning och stor självkritik för att helt eller så gott som helt komma ifrån den egna uppfattningen. För även om ett hermeneutiskt arbetssätt får lov att vara ”subjektivt” (Patel, Davidson, 1994) anser jag att det är viktigt att inte ta sina egna förkunskaper och åsikter och göra dem till vetenskapliga sanningar. Jag anser

att det är viktigt, såsom Ödman (1995) säger, att vara noggrann när man tolkar sitt material. Det är lätt att se att det kan slarvas med tolkningen när forskaren får för mycket material att hantera. Därför underlättar det om man är klar över vad det är man vill undersöka så att man redan från början koncentrerar sig på det (Ely 1993). Kvale (1997) menar att forskare bör ha en god kunskap om forskningsobjektet och en god överblick över hela studien innan den påbörjas. Heiling (2002) beskriver hur han genom ett långvarigt deltagande i brassbandet, hade god förkunskap om forskningsobjektet, brassbandet, och dess omgivning när han samlade sitt material.

3.2 Intervjuer

Jag har klargjort att jag använde ett hermeneutiskt arbets sätt och som ett av redskapen till att vinna ny kunskap valde jag att göra intervjuer. Kvale (1997) menar att man kan se forskningsintervjun utifrån tre samtalskontexter. För det första menar han att man kan betrakta den som en specifik professionell form av samtalsteknik, där kunskap frambringas genom samspel mellan intervjuare och intervju person. Skillnaden mellan ett vardagssamtal och intervju i detta fall är att den professionella intervjuaren ställer frågorna och leder samtalet. ”För det andra kan samtalet kunskaps teoretiskt uppfattas som ett grundläggande sätt att vinna kunskap.” (s. 40) Det tredje Kvale nämner är att den mänskliga verkligheten kan uppfattas som personer inbegripna i samtal. Genom att ha detta perspektiv drar Kvale slutsatsen att ”Samtalet är alltså i detta perspektiv inte bara en specifik empirisk metod utan också ett grundläggande sätt att vinna kunskap och utgör dessutom den generella formen för mänsklig interaktion i världen.” (s. 40)

När jag bestämde mig för att genomföra intervjuer ifrågasatte jag om jag verkligen hade den kunskap som behövdes för att producera ett material med trovärdighet. ”Skickligheten som intervjuare beror på såväl personliga egenskaper som inlärd och upptränad färdigheter av mer hantverksmässigt slag. Är man en social person, som är intresserad av andra människor, har lätt för att lyssna, är orädd och vänlig – då har man en bra plattform att stå på som intervjuare.” (Widerberg 2002, s. 101) Genom de personliga erfarenheter jag har av att umgås med både sjuka och friska barn och ungdomar, tror jag att jag kunnat ställa relevanta frågor och även på ett rimligt sätt tolka ungdomarnas sätt att svara och vara. Nu kom ju intervjuerna att gälla fyra ganska vanliga gambiska ungdomars förhållande till musik. Detta gjorde att jag fick en gynnsam miljö att genomföra intervjuerna i, då intervju personerna nu skulle befinna sig på sin egen skola. Genom studiernas nya inriktning ändrades dock ramarna för intervjuerna. Jag blev bland annat tvungen att ställa nya intervjufrågor och detta trodde jag mig också göra. Men, när jag i efterhand analyserat mitt material finner jag att jag ”satt fast” i den första forskningsfrågan.

3.3 Dagbok

Patel och Davidson (1994) menar att dagböcker som en form av självrapportering är ett sätt att samla information. När jag åkte till Gambia och hade bestämt mig för att föra dagbok visste jag inte vad det innebar och hur jag skulle gå till väga.

”I vardagslivet är observation vårt främsta medel för att skaffa information om omvärlden och vi gör det mer eller mindre slumpmässigt utifrån våra egna erfarenheter, behov och förväntningar. Men observation är också en av de vetenskapliga teknikerna för att samla information. I detta sammanhang får observationen inte vara slumpmässig utan måste svara mot de krav som kan

ställas på en vetenskaplig teknik. Observationen måste vara systematiskt planerad och informationen måste registreras systematiskt.” (Patel, Davidson 1994, s. 74)

Jag valde att föra en dagbok som beskrev hela min dag och jag blandade upplevelser som hade specifikt med uppsatsen att göra med privata upplevelser, därför att det var det sättet jag var van att skriva på. Heiling (2000) har i sin avhandling valt att forma sina fältanteckningar till en dagbok där han varvar beskrivande, tolkande och värderande inslag. (s. 62). ”Använder vi den typ av dagbok där individerna i ord ska beskriva till exempel sina känslor och tankar förutsätter det att individerna har en viss vana att uttrycka sig i skrift.” (Patel, Davidson 1994, s. 58) En viss vana att skriva har jag dels genom att jag skrivit texter och musik i många år, dels genom att jag fört en personlig dagbok från och till sedan barndomen och dels genom mitt arbete där jag efter varje avslutad lektion försöker skriva något litet om varje elev. Jag valde att göra mina dagboksanteckningar under premissen att det skulle vara som ett komplement till den videofilmning jag hoppades kunna genomföra. Därför utvecklade jag inte texten speciellt i dagboken.

Att jag inte hade tillgång till dator dagligen för att göra mina dagboksanteckningar var störande då jag skriver betydligt fortare med datorn än jag gör för hand. På kvällarna var jag ganska trött och orkade helt enkelt inte skriva så mycket som jag hade velat. Denna inställning till fältstudierna och det faktum att jag inte hade tillgång till dator dagligen ledde till att dagboken blev ganska tunn. När jag sedan kommit hem med mina dagboksanteckningar fann jag först inget användningsområde för dem. Jag trodde att jag inte hade tillräckligt omfattande anteckningar för att kunna arbeta fram ett hållbart resultat.

Det som dagboken bidragit med är minnet av kulturkrockarna, den frustration jag kände över att forskningsfrågan ändrade fokus, och även den uppgivenhet som infann sig när jag inte kunde lösa problemet med den trasiga videon. Men jag påminns även om min envishet då jag på alla sätt försökte vara kreativ och lösa situationen på bästa sätt.

3.4 Mitt tillvägagångssätt

Som de flesta nybörjare som ska skriva en uppsats var jag inte riktigt på det klara med vad jag skulle skriva om, även om jag själv trodde det. Min första idé om uppsatsämne, att svårt sjuka barn mår bättre av och kanske till och med tillfrisknar fortare av musik, var inte genomförbart då den hade krävt alldeles för mycket kringarbete för att vara en C-uppsats. Målet för mig med C-uppsatsen var förutom att forska om ett ämne även att lära mig att skriva en vetenskaplig uppsats. På grund av det myckna merarbete som min första idé hade givit valde jag att lägga det åt sidan till ett lämpligare tillfälle. Min andra idé gick i linje med den första, svårt sjuka barn i Sverige och deras förhållande till musik. När jag väl kommit så långt att jag bestämt mig (trodde jag) för uppsatsämnet tyckte jag att det var dags att försöka få fram lite utbildningspengar. Jag gick till min chef i mitten av mars och bad om lite utbildningspengar och kom ut från hans kontor med 11 000 kronor som jag kunde använda till en resa om jag ville, pengarna skulle användas innan läsåret var över. För att inte behöva tacka nej till ett sådant erbjudande, fick jag ändra mina planer igen. Detta var alltså de faktorer som gjorde att jag formulerade mitt nya ämne ”Gambiska svårt sjuka barns förhållande till musik”. Nu blev det faktiskt så att inte heller detta ämne gick att genomföra, på grund av en rad omständigheter.

- Vid första mötet med tolken upprepar han vad han sagt till mig på telefonen. Nämligen att jag inte kommer att kunna intervjua de svårt sjuka barnen, för man pratar inte om AIDS i Gambia, speciellt inte om man är sjuk, man riskerar att bli utstött.”

- Jag gör tillsammans med min tolk upp en reservplan (som så småningom blir den jag håller mig till). Denna reservplan går ut på att vi ska hitta en skola där jag kan genomföra intervjuer, som rör gambiska ungdomars förhållande till musik. Jag upptäcker efter bara någon dag att även i ett land som till största delen är muslimskt har eleverna påsklov. I och med att jag så pass tidigt bestämde mig för att ha en reservplan hade jag för en gångs skull tur. Hade vi sökt upp skolorna en dag senare hade alla elever redan varit på påsklov.
- Vi gör vår första resa enligt ursprungstanken, vi åker till ett sjukhus/vårdcentral. Det går ganska bra ända tills jag nämner HIV, då är det bildligt (och nära på bokstavligt) en dörr som stängs.
- När vi går därifrån får jag nästan bannor av min tolk, han påpekar återigen att det är mycket viktigt att jag inte nämner HIV när jag pratar med sjukvårdspersonal, i alla fall inte om jag vill göra mina intervjuer. Vi samtalar om ”reservplanen” och planerar resten av min vistelse så att denna går att genomföra. Jag lovar också att inte säga HIV nästa gång.
- Vi åker till ytterligare en vårdcentral. Jag säger inte ordet HIV, och jag får namn på läkare som jag kan intervjua samt sjukhus som jag kan besöka. Trots detta känns det inte som om jag på min korta tid kommer att kunna genomföra meningsfulla intervjuer med så pass svårt sjuka barn. Dessutom börjar de etiska problemen bli större för mig. Har jag verkligen någon rätt att exponera dessa barn när det finns så stor risk att de blir utstötta om deras sjukdom kommer till kännedom? Efter samtalet med läkaren på vårdcentralen bestämmer jag mig för att lämna min ursprungliga fråga och gå vidare med reservplanen. Det är rädslan hos sjukhuspersonalen att de AIDS-sjuka barnen kan bli utstötta som är den faktor som gör att jag till slut väljer att lämna denna forskningsfråga.
- Vi gör ytterligare ändringar och nu ligger fokus på fyra gambiska ungdomars förhållande till musik.

En mängd olika faktorer har alltså påverkat mitt sätt att slutligen genomföra mina intervjuer.

Den hermeneutiske forskaren närmar sig forskningsobjektet subjektivt utifrån sin egen förförståelse. Förförståelsen, de tankar, intryck och känslor och den kunskap som forskaren har, är en tillgång och inte ett hinder för att tolka och förstå forskningsobjektet... Forskaren ställer helheten i relation till delarna och pendlar mellan del och helhet för att på detta sätt nå fram till en så fullständig förståelse som möjligt. (Patel, Davidsson 1994, s. 26-27)

I detta fall ledde det hermeneutiska arbetssättet till att jag valde att inte genomföra de ursprungliga intervjuerna. Som forskare är det viktigt att ta hänsyn till etiska frågor och om jag genom mina frågor hade riskerat att utsätta intervjupersonerna för obehag ska jag avstå.

Under tiden jag var ute på sjukhusen var det meningen att jag skulle dokumentera både intervjuerna och fältstudierna med hjälp av videokamera. Videokameran hjälper forskaren att bättre och lättare komma ihåg små detaljer som man annars glömmer, så som nyanser i mimik, kroppsspråk och tonläge. Eftersom jag endast hade tänkt mig att dokumentera med hjälp av video, gjorde jag misstaget att inte ha med en extra inspelningsapparat som till exempel bandspelare. Det visade sig vara ett stort misstag, för det resulterade i att jag stod utan inspelningsmöjligheter när videokameran plötsligt gick sönder.

För att överhuvudtaget ha några inspelningsmöjligheter blev jag senare tvungen att inhandla en bandspelare. Tyvärr saknade jag tillräckligt med kontanta medel och var tvungen att ta hänsyn till att jag måste äta också, vilket gjorde att jag till slut inhandlade en

bandspelare av för dålig kvalitet, med tanken att den var bättre än ingenting alls. Detta gjorde att jag fick ett inspelat material där intervjupersonerna inte kan höras.

När jag slutligen genomförde mina intervjuer hade jag bestämt mig för att använda mig av en halvstrukturerad livsvärldsintervju – ”En intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening” (Kvale 1997, s. 13). Jag ville försöka se de fyra gambiska ungdomarnas syn på musik och undvika att de svarade sådant de trodde att jag ville höra. Jag fick dock under intervjuens gång hela tiden se upp med detta problem, det kunde jag till exempel göra genom att ställa frågorna lite annorlunda i de olika intervjuerna. Störst svårighet vållade den styrelseman som satt med under en intervju. Han försökte lägga orden i munnen på den stackars nervösa flicka som satt mitt emot mig och min tolk. Ju mer påstridig han var desto tystare och mer försagd blev flickan. Jag är säker på att jag hade lyckats bättre om inte han hade varit där. Av detta lärde jag mig att det är viktigt att på ett mildt men bestämt sätt se till att inramningen av intervjun blir den man själv vill ha. Det är av största vikt att man ser till att intervjupersonerna känner sig avslappnade under själva intervjun och att all slags prestation är fjärran från intervjusituationen.

3.4.1 Intervjun med de gambiska ungdomarna

Tisdagen den 2 april samlade jag cirka femton elever i ett av klassrummen. Jag berättade både på engelska och på Mandinka genom min tolk vem jag var och varför jag ville göra intervjuerna. Styrelsemedlemmen på skolan tyckte att jag bara skulle prata engelska och han påstod att eleverna förstod allt jag sa till dem på engelska. Jag valde dock att ha kvar min tolk i rummet och det visade sig vara ett riktigt beslut, för eleverna förstod inte alls allt jag sa, dessutom tror jag att de blev lite mer avslappnade när de fick höra allt på sitt eget språk, som är Mandinka. Jag försökte så vänligt men bestämt som möjligt se till att denne styrelsemedlem inte dikterade villkoren.

Jag utsåg tillsammans med tolken fyra elever (nämns i fortsättningen som intervjupersonerna) som jag skulle intervjua. Jag hade valt att göra en halvstrukturerad livsvärldsintervju. Utifrån de typer av frågor Kvale (1997) nämner att man bör ta upp i en halvstrukturerad livsvärldsintervju sammanställde jag mina egna frågor. Detta var de frågor jag använde som stöd under intervjun:

- Ålder
- Kön
- Utbildning, arbete, både hos intervjupersonen och dess föräldrar.
- Kan du beskriva vad du känner när du dansar/sjunger/spelar/skriver musik?
- Berätta om senaste gången du dansade/sjöng/spelade/skrev musik.
- Hur kände du dig och varför kände du dig så tror du?
- Har någon någonsin sagt att du är duktig på det du gör?
- Hur var det? Hur känner du dig ifall någon säger det?
- Finns det tillfällen då du är ledsen/sjuk?
- Om det är så, vad gör du då?
- Hur mår du då?
- Vad tyckte du om intervjun?
- Är det någonting annat du tänkt på?
- Samt eventuella ytterligare frågor som kommit upp under intervjun.

De frågor jag förberett följde jag inte alla gånger, bland annat på grund av att jag märkte att en flicka svarade det hon trodde att jag ville höra, antagligen hade ungdomarna pratat med

varandra utanför klassrummet och trott att jag velat ha något speciellt svar, även om jag tidigare påpekat att så inte var fallet (Jämför Kvale 1997).

I analysen av den etnografiska processen jag genomgått har jag, som jag tidigare nämnt, funnit att intervjufrågorna till den nya undersökningsgruppen inte var anpassade efter den nya forskningsfråga som vuxit fram. Detta gav frågor som har en terapeutisk underton. Jag kunde trots allt inte släppa min ursprungliga fråga.

Anledningen till att jag frågade vad deras föräldrar hade för yrke var att jag undrade om det bara var barn som hade föräldrar som var musiker som utövade musik. Jag hade tidigare endast träffat musiker när jag var i Gambia, och kunde då alltså bara relatera mina observationer till det. Ingen av intervjupersonerna hade föräldrar som arbetade som musiker.

Några av de saker som sades under intervjun kommer jag väl ihåg, på grund av att jag absolut inte fick det svaret jag väntat mig, och i ärlighetens namn kanske hoppats på. Bland annat på frågan om vad de gör när de är ledsna eller sjuka. Tre av fyra svarade att de var tysta och gjorde ingenting. Den fjärde svarade hon sjunger, och att hon mår bättre av det. Jag upplevde dock att hon svarade vad hon trodde att jag ville höra. Hon var en av de sista intervjupersonerna, och de kunde för det första höra allt som sades i klassrummet samt att de hade gott om tid på sig att tala med varandra, så jag litade inte riktigt på hennes uttalande, det lät repeterat, hennes andra svar lät inte likadana. De fyra gambiska ungdomarnas inställning till musik skiljer sig en del från svenska ungdomars inställning till musik, i alla fall de jag möter i min undervisning. Framför allt i förhållande till texter, där de svenska ungdomarna, enligt min uppfattning, inte lägger lika stor vikt vid dem. Men även i förhållande till den traditionella musiken där den har betydligt större utrymme hos de gambiska ungdomarna jämfört med de svenska. Jag blev ganska överraskad över att texterna hade så stor betydelse för dessa intervjupersoner. En av ungdomarna uttryckte en stark vilja att hans texter skulle vara godkända av de äldste i byn. Även om han inte alltid höll med så rättade han sig efter dem. Först efter ett godkännande fortsatte han att skapa sin nya låt, han gjorde raplåtar. På frågan om han tyckte att de äldste var gammalmodiga ibland svarade han ja, och för att kunna förnya skulle han bli en av dem när han blev stor.

Jag ställde även en del frågor i samma ämne när jag samlat alla intervjupersoner igen efter de individuella intervjuerna, då var de mer avslappnade, och svarade mer aktivt. Mycket beroende på den mycket engagerad kille som gjorde sin egen rapmusik tillsammans med en kompis. Det bestående intryck jag fick var att texterna måste handla om kärlek. När jag frågade varför svarade en av dem att utan kärlek är man ingenting. När jag frågade om kärlek är viktigt svarade samtliga elever ja med eftertryck. Att texterna har ett budskap som berättar för människor om kärlek och om vilken väg man ska gå var betydelsefullt för dessa ungdomar. Jag uppfattade som att det inte endast handlade om kärleken mellan man och kvinna.

På frågan när de sist utövade musik svarade tre av fyra att det var i samband med någon slags sammankomst. Jag frågade även om de någon gång fått beröm för sitt utövande av musik och vad det betydde för dem. Samtliga intervjupersoner log med hela ansiktet och sa att de hade fått beröm, och att det var roligt att få det.

3.4.2 Kompletterande intervju

Som ett sätt att komplettera mina bristfälliga data i efterhand och öka trovärdigheten på mina resultat valde jag att göra en kompletterande intervju, med Eva Saeter och hennes man Max Saeter-Soumah (video, 2002). Eva arbetar på musikhögskolan i Malmö och har sedan början av nittioalet varit samordnare för de kurser som ordnas i Gambia för studenterna på musiklärarlinjen under deras femte eller sjätte termin. Eva har själv besökt Gambia vid ett flertal tillfällen och hon har även bedrivit forskning där. Max är från Guinea i Väst-Afrika

där han vuxit upp och från tidig ålder lärt sig att spela och dansa. Max har även bott i Gambia och varit verksam som musiker, dansare. Numera bor Max i Sverige tillsammans med Eva och deras familj, han arbetar på musikhögskolan i Malmö, samt som musiker.

Jag åkte till deras hem med min videokamera och möttes av deras dotter Fattou som skulle undersöka vem jag var, hon var sedan med under större delen av intervjun.

Max anser att om man vill bli duktig på att spela måste man kunna dansa och tvärtom. Han menar att som dansare måste man kunna spela så att man vet när man ska komma in. Det ena leder till större kunskap om det andra, detta gäller även sången.

Eva berättar om hur en Koramusiker i en Jalifamilj (se förklaring längre ner) som hon samarbetar med, lät sin son från tidig ålder klättra, banka och göra sådant som en ettåring gör, på Koran och att detta barn redan från denna ålder blev introducerad för det instrument han senare i livet ska traktera. Max berättar att barnen redan från det att de är små och bärs på mammans rygg tränas i olika rytmer och i rörlighet. Han säger att mammorna ofta masserar sina barn och han menar att de som vuxna blir mer rörliga av detta. Han menar vidare att barn från tidig ålder tränas i både dans, sång och spel.

Max uttrycker oro för ungdomarnas längtan efter andra kulturer, han menar att det finns en fara och att den egna kulturen kan utarmas. Han tycker det är viktigt för ungdomarna att inte tappa sin egen kultur. Han säger att han har svårt att förstå hur de tänker när de blandar upp traditionerna. Han menar att ungdomarna blandar in andra kulturer även när de utövar sin traditionella musik. Eva däremot tycker att utvecklingen är naturlig, hon gör likadant själv som folkmusiker menar hon.

I samtalet med Eva och Max får jag bekräftat att respekt för de äldre är betydelsefullt i Gambia och även i Guinea, och att de äldre musikerna alltid bemöts med respekt och vördnad. Eva berättar att Max även här i Sverige bemöter sin äldre kollega Sorriba med stor respekt, bland annat så tilltalar han honom ofta med en titel som har betydelsen äldre broder.

Jag ställde frågan om musikeryrket går i arv inom familjen, i Mandinka kulturen kallas det jali, och i Wollof gewel (Else, 1999; Holmquist, Nilsson 2002; muntlig källa, Saeter, Saeter-Soumah). Eva hänvisar till en källa i en Jalifamilj i Gambia menar att det inte är så längre. Om man är speciellt begåvad behöver man inte numer komma från en jali- eller gewelfamilj för att bli musiker till yrket.

4 Det fenomenologiska perspektivet

Detta kapitel är dels en berättelse om hur jag upplevde min resa till Gambia. Samt mina upplevelser av hur de gambiska ungdomarnas förhåller sig till musiken.

Jag kommer i kapitel 4.1 återge delar av den dagbok jag förde i Gambia, försöka spegla de upplevelser jag inte kunde skriva ner samt de tankar jag har haft om resan sedan jag kom hem. Samt i kapitel 4.2 redogöra för det fenomenologiska perspektivet rörande fyra gambiska ungdomarnas förhållande till musik.

Jag har inte varit systematisk när jag samlat den information som jag sedan nedtecknat i dagboken. Jag anser att mina observationer är gjorda med relativt god kunskap om problemområdet, som ungdomars förhållande till musik, och då framför allt empirisk kunskap, men även teoretisk. Den empiriska kunskapen har jag vunnit tack vare mitt arbete som musiklärare (mitt första musiklärarjobb fick jag 1989) och som körledare för olika ungdomskörer (från och till sedan 1990), samt genom den rockbandsverksamhet jag har varit verksam i de senaste tre åren. Jag har vid tidigare tillfälle besökt Gambia och redan då gjort observationer rörande gambiska barn och ungdomars förhållande till musik. Den teoretiska kunskapen har jag fått dels via mina tidigare studier till musiklärare på grundskola och gymnasium på musikhögskolan i Malmö (GG), dels genom kontinuerlig fortbildning inom min arbetsplats på studiedagar och liknande, samt på den forskarförberedande kurs jag gått under läsåret 2001-2002, det är för övrigt denna kurs som resulterar i denna uppsats.

Jag kommer inte att vidare beröra min forskningsfråga gällande de svårt sjuka barnen i detta kapitel.

4.1 Resan till Gambia

Jag hade tre mål med min resa till Gambia.

- Min huvuduppgift var att genomföra intervjuer och fältstudier till denna uppsats.
- För det andra delta i undervisning i wollofkulturen. Jag hade planerat in att åka till Eccocenter i Njawara då studenterna från Malmö musikhögskola hade Wollofklass där. Och även att delta i de undervisningstillfällen som Holmquist och Nilsson (2002) hade arrangerat.
- För det tredje ville jag försöka starta ett brevvänsprojekt mellan den skolan där jag arbetar och en fattig skola i Gambia. Detta hade jag förberett genom att låta de som är intresserade anmäla sitt intresse och sedan skicka med ett brev med sitt kort i. Jag bad dem att helst skicka med ett vinter kort då de gambiska barnen aldrig sett snö. Jag tog även med mig pennor och papper till skolan. Detta projekt hade jag med eftersom det var den skola jag arbetar på som betalade min resa och mitt uppehälle. Jag kände mig tvungen att ge skolan någonting mer tillbaka. Dessutom är jag av den åsikten att de barn jag arbetar med i Sverige får en ökad förståelse för omvärlden om de deltar i ett brevvänsprojekt, som ett sätt att motverka främlingsfientlighet.

Då det var andra gången jag åkte till Gambia blev jag inte lika överväldigad av intryck som jag blev under min första resa och till min förvåning blev jag faktiskt lite besviken. Mitt samvete sa mig nämligen att jag borde ju vara enbart glad för att landet och infrastrukturen utvecklats sedan jag var där sist för fyra år sedan. Första kvällen jag kom var de meningarna att jag skulle bo på African village i turiststaden Bakkau och på hotellet hade jag stämt träff med min tolk, Ousano Kah. Vi träffades på kvällen och gjorde upp en del preliminära planer, som senare ändrades många gånger. Detta hade jag förväntat mig då det finns en rad faktorer som

hela tiden påverkar det man kan göra när man är i ett land som Gambia, om till exempel bilen går sönder finns det inte omedelbar hjälp att få, på samma sätt som i Sverige. När min videokamera gick sönder fick jag erfara hur svårt det kan vara att lösa ett sådant problem när Sverige och musikhögskolans tekniker är så väldigt långt borta, jag lyckades helt enkelt inte lösa det.

Min resa började i Bakkau som är en turiststad med bekvämligheter som till exempel WC, elektricitet, kylskåp och matvaruaffär. Där bodde jag större delen av tiden och det var därifrån jag och min tolk gjorde våra resor till olika "sjukhus" för att jag skulle kunna genomföra mina intervjuer med svårt sjuka barn. Som du läst i mitt metodkapitel så beslutade jag mig för att lämna det ämnet. Mina första dagar gick alltså förlorade om man ser det ur den synvinkeln att jag förlorade tid till min uppsats. Jag hade dock från början tänkt även intervjuva gambiska barn/ungdomar i skolan innan jag bytte ämne, så jag var inte helt oförberedd på det.

Under vår första dags resor så besökte vi två sjukhus och hann med ett snabbt besök på den skola min tolk trodde skulle nappa på idén om brevvänsprojekt. Skolan heter Kunta Kinteh upper basic school och ligger strax utanför Brikama. Det var en väldig tur att vi som hastigast åkte dit för annars skulle även brevvänsprojektet och intervjuerna med skolbarnen om deras förhållande till musik gått förlorade... Eftersom Gambia till största delen är muslimskt så hade jag inte ens tänkt tanken att skolorna skulle ha påsklov. Det hade för övrigt inte min tolk (som är muslim) heller, men lov hade dom... Så även om min tolk hade sett ut en skola som vi kunde åka till för att jag skulle kunna få ihop lite brevvänner till eleverna på min skola, verkade det som om inte heller det skulle kunna fungera. Denna gång hade jag dock tur.

Kunta Kinteh Upper basic school är en skola bestående av en cementbyggnad med tre rum, rektorns lilla kontor och sedan två större salar med bänkar, sådana som jag hade när jag var liten och gick i låg- och mellanstadiet. De stora salarna som används för undervisning saknar glasrutor i fönstren vilket gör att alla ljud utifrån kommer in i klassrummet. Skolan är trång och har få salar i förhållande till antalet elever. Det finns varken elektricitet eller vatten, det finns en brunn men vattnet där i är otjänligt. Om eleverna behöver dricka och kanske glömt vatten måste de gå ca 1,5 km till Brikama. Dit får de även gå om de ska få lektioner i något som kräver elektricitet, till exempel dataundervisning.

En hel del elever, någon lärare och även rektorn var kvar på skolan. Vi gick in på rektorns kontor, som var ett litet mörkt rum med gamla möbler, skänkta från en skola i en mer välbärgad del av världen. Där satt rektorn bakom sitt skrivbord, en stor man med respektgivande utseende men med ett vänligt leende, som gjorde att jag vågade ställa de frågor jag hade. Rektorn tackade för de gåvor jag hade med och blev mycket glad över min förfrågan om brevvänsprojekt. Det verkade som om just denna skola skulle passa perfekt för det ändamålet.

Då jag redan nu misstänkte att det inte skulle bli något av med de sjuka barnen så frågade jag om det gick an att jag intervjuade några av deras elever om deras förhållande till musik. Rektorn svarade att han skulle försöka samla ihop några elever och vi bestämde ett datum när han trodde att eleverna kunde komma till skolan. Det blev min näst sista dag i Gambia, tisdagen den 2 april. Självklart kändes det som om det var i senaste laget, men då rektorn verkligen gjorde mig en stor tjänst genom att kontakta sina elever (han kunde ju inte ringa runt då de saknar telefon) ville jag inte anmärka på datumet. Jag tror inte heller att han hunnit samla ihop eleverna på kortare tid än så. Dessutom hade eleverna säkert andra sysslor under lovet.

När jag ändå var på skolan passade jag på att hälsa på eleverna och ta några kort. Jag försökte prata lite med dem, men de satt mycket tysta och vågade inte säga någonting. Det framgick tydligt att de var vana vid sträng disciplin. När jag stod och pratade med eleverna kom en av lärarna in med tre instrument och frågade om jag kunde lära dem något, instrumenten var:

- en synth utan elkabel,
- en gitarr där de knutit ihop strängarna som gått sönder och
- en fiol.

Jag försökte spela lite på gitarren men det visade sig vara omöjligt att stämma den. Eleverna var dock förtjusta över att jag försökte.

När vi några dagar senare träffade rektorn igen hade vi stämt möte inne i Brikama. Där har skolan ett litet hus utrustat med två datorer, som de fått som gåva. Det är hit eleverna går för att få dataundervisning. Vi träffade rektorn och en av styrelsemedlemmarna för skolan och samtalande om mina intervjuer, skolans ekonomi och elevernas situation. Jag ville spela in samtalet med min bandspelare, men såg på min tolk att det absolut inte varit lämpligt. När jag satte på bandspelaren stängde han dessutom av den, så jag lämnade den idén. Jag tog samtidigt ett snabbt beslut att inte föra några anteckningar under samtalet då jag inte ville stöta mig med någon av dem, framför allt inte med styrelsemedlemmen, som jag inte fick något större förtroende för. När jag frågade om de hade någon musikundervisning svarade de med att fråga när jag kunde komma. Jag kunde ju inte annat än att nappa på det! Så nu rörde sig samtalet kring möjligheterna att jag skulle kunna undervisa eleverna i västerländsk musik. Jag föreslog någon form av blockläsning över ett par veckor, vilket både rektorn och styrelsemedlemmen tyckte att det var ett bra förslag. Resultatet av vårt samtal och en del brevväxling via fax sedan jag kom hem, blev att jag ska undervisa deras elever i västerländsk musik tre veckor under hösten och två veckor under våren.

4.2 Fyra gambiska ungdomars förhållande till musik

Som jag nämnt tidigare kunde jag inte använda mig av mitt material på det sätt som jag först trott, då jag saknar en primär ljud- och bildupptagning. Därför har valt att i huvudsak ge en fenomenologisk syn på mina intervjuer och fältstudier. Men jag har även försökt att bredda mitt material med kompletterande intervjuer (Saeter, Saeter-Soumah, video 2002), samt sekundärt material (Holmquist, Nilsson, video, 2002), vilket gör att detta avsnitt även har ett visst fenomenografiskt perspektiv.

En iakttagelse jag gjorde var att den traditionella musiken fick ett stort, kanske till och med det största utrymmet i ungdomarnas liv. Jag nämner det i den korrespondens jag hade via e-post med min handledare (se bilaga 2 e-post meddelande nr. 2). Max ger i vårt samtal (Saeter, Saeter-Soumah 2002, video) uttryck för en oro över att ungdomarna i Gambia gärna blandar den traditionella gambiska musiken med andra kulturer. Han menar att de måste vara noga med att värna om sitt kulturarv så att det inte försvinner.

De fyra gambiska ungdomarna skiljer inte på sång (texter), dans och spelande, allt detta är musik för dem. Jag menar att det är ett dialektiskt tankesätt, där dansen är en del av musiken såsom spelandet och sången. Genom att de förstår till exempel dansen lite mer får man en ny syn på musiken och på så sätt får de en ny syn på spelandet eller på sången och detta leder till en ny syn på musiken osv (muntlig källa Saeter, Saeter-Soumah), (jämför Molander 1993).

Som jag tidigare nämnde märkte jag snabbt att texterna spelade en väsentlig roll för de fyra gambiska ungdomarna. Detta skiljer sig enligt min åsikt avsevärt från till exempel de svenska ungdomarnas sätt att se på texter. Enligt min egen erfarenhet i skolans värld så har svenska ungdomar inte samma inställning till vad deras artister sjunger för texter. Det finns dock undantag, inom kyrkans värld spelar texter en stor roll även i ungdomars liv, där de används dels för att uppfostra och dels för att ge uttryck för den tro man känner. Jag har fått uppfattningen att texterna för de gambiska ungdomarna i allmänhet används för att utbilda,

uppföstra och uppmuntra. Ungdomarna menar att det är viktigt att texterna har ett budskap, att man ska berätta för andra om kärlek. Man kan även i intervjun med killen som gjorde sin egen rapmusik se ett förhållningssätt till de äldre som inte finns i samma utsträckning i Sverige. Jag tänker då på att han går med sina texter till de vuxna för att få dem godkända. Först efter ett godkännande börjar han använda sig av texten. Respekten för de äldre kan i detta fall vara ett uttryck för traditionsmedvetenhet. I musiken har sången en lika central roll som alla de andra delarna, de samverkar med varandra, i ett slags dialektiskt förhållande, där den ena delen utvecklar den andra (Jämför Molander 1993).

Under min förra resa till Gambia hade kursens lärare i Kora med sig sin pojke under hela lektionerna, pojken satt med och lyssnade och verkade känna sig hemtam med att krypa upp och ner på instrumenten och i föräldrarnas knä. Oavsett vilket område det gäller verkar hela den gambiska kulturen genomsyras av att barn från tidig ålder ser och lär. Molander (1993) talar angående läroprocesser om en slags mästare - gesäll relation mellan barn och vuxna som ett sätt att överföra tyst kunskap. Detta förhållningssätt kunde jag observera hos fler av lärarna i kursen, oberoende av vilket folkslag de tillhör (Holmquist, Nilsson 2002; Saeter, Saeter-Soumah 2002, video).

Under en Wolloflektion i Serekunda där Holmquist och Nilsson (2002, video) deltog, iakttog jag en pojke och en flicka som liksom de andra barnen satt och tittade på när de vuxna dansade. Barnens fötter och ben rörde sig i takt med musiken fast de satt ner, men de gjorde ingen ansats att komma upp när de vuxna dansade, de satt och såg och lärde. Men när de vuxna sa att det var okej att komma upp och dansa kom pojken upp. Och som han kunde dansa och som han strålade med hela ansiktet. Det samma gällde flickan när hon blev inbjuden att komma upp och dansa.

När jag var i Njawara var det konsert en kväll som avslutades med wollofdans. Jag satt och iakttog en flicka som hela tiden ville springa upp och dansa med de vuxna, men hon vågade inte riktigt. Hon var liksom pojken och flickan i Serekunda mycket duktig på att dansa och hon strålade minst lika mycket med ansiktet när hon fick uttrycka sig i dansen. Till slut vågade hon sig fram till de vuxna som spelade och dansade hon tog några steg och rusade sedan under glada rop tillbaka till sina vänner. Detta upprepade sig några gånger. Under min tidigare resa till Gambia gjorde jag samma iakttagelse som denna gång vad gäller barnens förhållande till de vuxna och till musiken.

Musiken har en fortbildande betydelse, ungdomarna själva poängterar hur viktigt det är att texten har ett som de säger kärleksbudskap. Detta har jag tolkat som ett budskap om kärlek, inte bara erotisk/romantisk kärlek, utan även vänner emellan och kärlek i människans förhållningssätt till omgivningen. Holmquist och Nilsson demonstrerade för mig några danssteg som de hade lärt sig under sin vistelse i Gambia, där de framför allt studerade Wollof-dans. Denna dans hade mycket tydliga inslag av sexualundervisning. Både text och dans fungerar alltså i dessa fall som undervisning.

Jag fick uppfattningen att de inte använder sig av musik som tröst, men att musik är mycket sammankopplat med glädje och fest. Jag tyckte även det var tydligt att positiva reaktioner från omvärlden rörande deras musicerande var betydelsefullt för ungdomarna.

De musikaliska färdigheterna vinnas genom ett slags mästare – gesäll förhållande mellan framför allt vuxen – barn/ungdom (Jämför Molander 1993). I detta mästare – gesäll förhållande är traditionen inom flera av de olika gambiska kulturerna att speciellt begåvade ungdomar ärver sin musikertitel. (Else 1999; Holmquist och Nilsson 2002; Saeter och Saeter-Soumah, muntlig källa). Trots att ingen av intervjupersonerna hade föräldrar som var musiker till yrket, så var det på detta sätt som även dessa ungdomar skaffade sig musikaliska färdigheter. Sången, spelandet och dansen hör ihop, på vissa språk i Gambia och i Väst-Afrika är ordet för dans och musik det samma, det går alltså inte att skilja dem åt (Holmquist och Nilsson 2002).

Som jag nämnde tidigare i detta kapitel så observerade jag att ungdomarna hade ett förhållningssätt till de vuxna som innebär att de visar oerhört stor respekt mot dem. Även Saeter nämner detta under vårt samtal då hon berättar att hennes man, Max som är verksam som musiker och dansare i Sverige, även här har denna inställning mot sin medmusiker Sorriba som är äldre än han.

Att fråga ungdomarna på Kunta Kinteh Upper Basic School vad andras uppskattning av deras musicerande betyder för dem och sedan titta i deras ansikte när det lyst upp, det kändes härligt. Då var det som om skillnaden mellan mina svenska elever och dessa ungdomar inte alls var så stor.

5 Slutdiskussion

I kapitel 5.1 kommer jag föra en diskussion över den utveckling jag genomgått som blivande forskare. I kapitel 5.2 gör jag en kritisk granskning av mina val, reflekterar över vilka konsekvenser de fått samt redovisar vad jag lärt mig av denna långa och stundtals plågsamma process jag genomgått.

5.1 Den etnografiska processen

Ely beskriver, genom ett antal citat från studenter som just börjat sin kvalitativa forskarbana, att den som för första gången använder sig av etnologiska metoder lätt kan rusa in i uppgiften utan att först ställa sig de rätta frågorna. Jag måste tillstå att denna fälla föll jag rakt in i, och det av två anledningar: Jag fick dels oväntat ekonomiskt stöd från min chef och dels ivrade jag så för det ämne jag från början ville skriva om. Jag kan heller inte förneka att det ligger i min person att vara entusiastisk och rusa iväg. Som en trevlig bieffekt av mina studier har jag samtidigt fått tillfälle att reflektera över och påbörja en ny utveckling av mig själv som människa.

Funderar på att satsa all tid där nu när jag har fått en bra kontakt där (Kunta Kinteh Upper Basic School, red anm). Funderade ett tag på Njawara men två main reasons att inte ta den skolan. 1. Jag tror att det är bäst att Njawara = musik – vänner. 2. Det är långt och krångligt att åka dit och att sova där... njae inte mer än två nätter. Jag bör nog prioritera sömn och dessutom 3. Kanske inte komma för nära barnen... vet inte om det sista. Jo förresten det är bäst med Kunah Kinteh skolan för då kan jag fråga rektorn vilka barn jag kan intervju. (Red dagbok)

Kvalitativa forskare förlitar sig på observationer och lyssnande. Om forskaren kommer för nära sitt forskningsobjekt så kan han/hon gå miste om den sökta informationen. Det beslut jag tog att inte bedriva fältstudier i Njawara eller intervju ungdomarna där, visade sig ur detta perspektiv korrekt. Jag kände själv att jag inte ville komma för nära intervjupersonerna, samtidigt som jag tyckte att det kändes konstigt att vilja ha detta avstånd mellan mig och dem. Jag funderade över om och hur jag skulle kunna bli påverkad som forskare av mina vänner i Njawara även om vänskapen med deras föräldrar eller vänner eventuellt skulle bidra till att intervjupersonerna blev mer avspända med mig. Ely (1993) talar om detta anger både för- och nackdelar. Å ena sidan menar hon att ju mer man vet om en situation ju svårare är det att undersöka den som etnograf, å andra sidan menar hon att förutsättningarna för etnografisk forskning har förändrats och att det verkar bli allt viktigare att undersöka sådant som man själv är förtrogen med, man bör dock ta bort de skygglappar som förförståelsen kan bidra till. Ely fortsätter att diskutera detta längre fram i boken och sammanfattar genom att säga att det krävs ett öppet sinne och en villighet att konfrontera sin förförståelse och att det krävs både intellekt och karaktärsstyrka att lämna de föreställningar man har om sin forskningsfråga. Jag fick lämna föreställningen att gambiska ungdomar använder musik som tröst. Utifrån de observationer jag gjort finner jag inget som stöder det. För dessa fyra gambiska ungdomar är deras förhållande till musiken förknippat med glädje och fest.

”Kvalitativa forskare ställer sig alltså meningsfulla frågor som baseras på deras livserfarenheter till och med innan de väljer sitt ämne” (Ely 1993, s. 37) Hon säger vidare att ett av de mest avgörande kännetecken för kvalitativ forskning är att frågeställningar för undersökningar utvecklas under forskandets gång. Detta har jag verkligen fått erfara under min fältstudier. Det är en påfrestande process att gå igenom, speciellt när man som jag är

”nybörjare” som forskare. Bara att se sig själv som forskare är svårt, det har till exempel tagit mig ett år att använda ordet forskning på det jag gjort. Bland alla processer man genomgår som blivande forskare finns bland annat dessa två, det som rör identitetsprocessen, och det som händer när frågeställningen hela tiden utvecklas. När jag under skrivprocessens gång analyserar mitt tillvägagångssätt inser jag dock att alla misstag och missöden utvecklar mig som forskare.

I samtalet med Eva (Saeter, Saeter-Soumah 2002, video) undrar jag om hon råkat ut för samma sak som jag, att inte komma hem med det material man tänkt sig efter fältstudier i ett främmande land. Då berättar hon om hur hennes fältstudier fick en oväntad vändning när hennes forskningsobjekt helt enkelt spelade teater (de spelade upp scener ur en såpopera) för henne varje gång hon tog upp sin videokamera för att dokumentera. Ely säger ”Kvalitativa forskare ska givetvis dokumentera vad som egentligen pågår snarare än vad som spelas upp för deras skull.” Detta förhållningssätt fick mig att avstå från en kommentar som ett av intervjupersonerna hade om förhållandet mellan musik och sorg. Jag beskriver detta närmare i kapitel 3.4.1 samt i min dagbok (bilaga 1).

Ely talar om vikten att hela tiden vara alert och flexibel i olika situationer som uppstår i denna typ av forskning. I intervjusituationen blev detta extra tydligt för mig, då jag under en av intervjuerna var tvungen att på ett mildt men bestämt sätt upplysa en styrelsemedlem som satt med under intervjun om vilken inramning jag ville att intervjun skulle ha.

Det som gör att mitt material har brister i validiteten är att jag saknar en primär ljud- och bildupptagning. Enligt Ely (1993), Ödman (1995), Kvale (1997), Hultberg (2002) bör/skall man använda sig av en bild- och/eller ljudkälla när man genomför sina intervjuer. Genom att jag varken kan se eller höra mina intervjupersoner saknar jag underlag för att kunna ifrågasätta mina slutsatser i samma utsträckning som jag kunnat om jag hade haft en inspelning.

När jag kom hem från Gambia och skulle lyssna på intervjuerna jag hade på band, blev jag alldeles kall när jag upptäckte att det inte hördes något på banden. Jag gav upp och trodde att jag inte hade något material överhuvudtaget. Tack vare handledning fick jag hjälp att trots detta komma igång med analyserandet av det material jag faktiskt hade. Ely säger: Analysprodukten är en skapelse som uttrycker det väsentligaste av allt forskaren har kommit fram till. (s. 154) Jag har inte som många nybörjare, drunknat i mängder av material, uti stället har jag förlorat stora mängder av material. Min analys har istället fått gälla mitt metodval och de processer jag genomgått.

Jag kunde inte påverka under vilken tidsram jag skulle bedriva mina fältstudier då jag var i Gambia under en bestämd period, två veckor. Dessutom fanns det omständigheter, läs påsklov, som gjorde att jag inte kunde påverka hur mycket jag kunde vara på Kunta Kunteh Upper Basic School där mina intervjupersoner blir undervisade. Jag berör detta vidare i avsnitt 3.4 och 4.1, samt i min dagbok (bilaga 1).

De processer jag gått igenom är dels att utveckla en identitet som forskare, dels gällande det faktum att frågeställningen hela tiden utvecklas och att hitta mitt eget skrivspråk. Jag bestämde mig tidigt att jag skulle försöka hitta ett skrivspråk som kan nå utanför de vetenskapliga kretsarna, så att mina etnografiska studier kan komma lärare, studenter och andra musikintresserade till del. Under skrivprocessens gång blev jag mer och mer medveten om ett andra sidospår som innebar att min uppsats skulle kunna vara till hjälp för den som har svårt att komma igång med sitt eget skrivande.

De fällor i kvalitativ forskning jag råkat in i ger mig större kunskap, och leder i förlängningen till att jag får ett större förtroende för mig själv i rollen som forskare. ”Att lära sig att ha förtroende för sig själv som ett flexibelt undersökningsinstrument, om man får möjlighet att bli ett sådant instrument, går hand i hand med att lära sig att förlita sig på det kvalitativa paradigmet.” (Ely 1993, s.41) Handledarna på den musikpedagogiska kursen har

genom litteraturval, seminarier och handledning, försökt att guida oss studenter in i denna fantastiska och många gånger svårbegripliga värld. Att bli trygg i sig själv som forskare är en process som ser olika ut för olika individer, därför att vi alla har olika sätt att tillgodogöra oss kunskap. Men man kan inte komma in i en utvecklande process, vilken det vara må, om man inte ger sig in i leken.

När jag nu står i färd i att ge mig ut på nästa etnografiska resa till Gambia och Kunta Kinteh Upper Basic School, så packar jag ner alla dessa mina erfarenheter i mitt inre bagage.

5.2 Vad har jag lärt mig?

Vad var det då som gjorde att jag misslyckades på så många punkter? Berodde det enbart på att videokameran gick sönder eller fanns det fler bakomliggande faktorer? I detta avsnitt kommer jag att självkritiskt granska några av mina val och handlingar från mina första försök att välja ämne till färdigställandet av min C-uppsats.

5.2.1 Svårigheter

Nedan följer en sammanfattning av de val som lett till svårigheter. Det är inte nödvändigtvis så att jag kunnat välja annorlunda, men svårigheterna ser inte till vilka motiv jag haft när jag gjort mina val och prioriteringar, problemen är neutrala och väljer inte sida. Jag har gjort en indelning där 1 står för faktorer som har med handledning, seminarier och föreläsningar att göra, 2 står för min envishet, 3 för de ekonomiska förutsättningarna och 4 för de tekniska missöden jag råkade ut för.

1. Jag missade första introduktionen på C-kursen, samt ett par andra seminarier. Jag var inte heller rätt förberedd inför våra handledningstillfällen, då jag inte hade haft möjlighet att komma så långt i skrivandet som jag borde.
2. Mitt första ämnesval var ogenomförbart, jag valde dock att hålla fast vid det.
3. När jag glatt överraskad fick pengar från min arbetsplats för att göra en resa, nappade jag snabbt utan att egentligen tänka efter vad det skulle innebära för mitt uppsatsskrivande. Detta ledde till att jag under resans gång hela tiden fick göra nya prioriteringar då jag inte tillräckligt tänkt efter och undersökt om det var möjligt att genomföra de intervjuer jag först tänkt. Detta förde även med sig att jag blev tvungen att läsa in ny litteratur på kort tid. Jag förlorade med andra ord överblicken över studien som helhet.
4. Jag gjorde ingen extra koll på den tekniska utrustningen innan jag åkte till Gambia, jag litade på att den skulle fungera. Jag bad inte om grundläggande kunskap för att kunna genomföra lättare reparationer. Det fanns, som jag tidigare nämnt, små ekonomiska möjligheter att inhandla ersättningsutrustning, detta ledde till att den bandspelare jag kunde köpa inte var av tillräckligt hög kvalitet. Jag förstod redan när jag köpte den att det var svårt att höras på bandet, därför gjorde jag flera inspelningar innan jag åkte ut på för att göra intervjuerna, jag pratade på med skiftande ljudstyrka samt på olika avstånd från bandspelaren, för att på så sätt veta hur jag skulle placera bandspelaren i förhållande till eleverna. Problemet var att eleverna pratade för tyst. Under intervjun när eleverna tycktes vara avspända och jag upplevde att intervjun flöt på bra, hade detta gynnsamma tillstånd försvunnit om jag ytterligare hade upprepat att de måste prata högre. Efter intervjun spolade jag tillbaka hela bandet för att höra om det kom in något på bandspelaren, och det hade det gjort, det var jag och tolken som pratade i början av bandet, och det lät så tydligt så att jag inte ens hade en tanke på att det andra inte skulle höras. Men, när jag sedan kom hem till Sverige och skulle skriva ner intervjuerna upptäckte jag att intervjuerna inte hörs på banden.

5.2.2 Åtgärder

Vad gjorde jag då för att försöka åtgärda problemen och svårigheterna jag råkade ut för?

1. Jag bad en kurskamrat anteckna under introduktionen och seminarierna, jag läste anteckningarna vid ett senare tillfälle. Jag deltog aktivt i handledningen och försökte efteråt applicera det i min skrivandeprocess.
2. Jag var blind för svårigheterna och höll fast vid min ursprungsidé alldeles för länge. Samtidigt är det så att hade jag inte gjort det hade jag troligtvis inte bett om pengar och då inte fått resan till Gambia av min chef. Jag vill också påpeka att utan min envishet hade jag kanske gett upp när de tekniska problemen hopade sig i Gambia.
3. Jag försökte på kort tid läsa in litteratur och förbereda mig för resan. Att jag tidigare varit i Gambia var en stor fördel, då jag var beredd på en del av de kulturella krockarna. Jag samtalade både med min handledare och andra om de farhågor min tolk gett uttryck för vad gäller de svårt sjuka barnen, och i samråd med dem kom jag fram till att om jag inte skulle få fram ett resultat på grund av att man inte talar om HIV i Gambia så är det ett resultat i sig. Jag förstod dock inte vad detta skulle innebära för min studie förens i efterhand när jag har analyserat de processer jag genomgått.
4. Jag försökte hitta en ny videokamera när min egen gått sönder, jag frågade två grupper med studenter som kommit från musikhögskolan i Malmö, men den ena hade ingen kamera och den andra kunde inte låna ut sin då de behövde den själv. Jag lånade vid ett tillfälle en MD-spelare, men den kunde jag bara låna denna enda gång och det var inte på den dagen jag skulle träffa eleverna på Kunta Kinteh Upper Basic School. Jag ringde flera gånger till musikhögskolan för att få hjälp av deras tekniker utan att få tag på honom. Jag skickade även e-post till min handledare. (Se bilaga 2)

5.2.3 Analys

Varför blev det ändå problem?

1. Jag har inte samma sätt att ta in kunskap som min kurskamrat, vilket ledde till att jag hade svårt att följa med i hennes anteckningar. Gällande handledningstillfällena så gick det faktiskt att tillgodogöra sig informationen, även om det var svårt och absolut inte rekommendabelt, då en del av informationen föll bort innan jag fick tillfälle att applicera det i mitt skrivande.
2. Jag ville inte ge mig. Det var de sjuka barnen jag brann för, det var hur de skulle få glädje av musik som var anledningen till att jag påbörjat kursen överhuvudtaget. Den inriktningen betydde också att den litteratur som jag redan läst och de fältstudier jag redan gjort om det, plötsligt inte var användbara i den nya uppsatsen. Jag fick läsa in ny litteratur på mindre tid än om jag från början accepterat att kopplingen till de svårt sjuka barnen i Gambia inte var genomförbar.
3. Jag hade inte tillräckligt med tid eller mental kraft att läsa in relevant litteratur i förväg. Jag hann dessutom inte tillgodogöra mig all kunskap som fanns i den litteratur jag läste. I och med att fokus ändrades, från svårt sjuka gambiska barns och ungdomars förhållande till musik, till fyra gambiska ungdomars förhållande till musik, borde jag ha anpassat mina intervjufrågor till den nya forskningsfrågan, det gjorde jag inte. (Se 3.4)
4. Trots att jag försökte komma i kontakt med musikhögskolans tekniker flera gånger lyckades jag inte. Jag kunde inte stanna hemma och vakta telefonen, för jag var tvungen att göra mina fältstudier, och min tolks mobiltelefon hade inte täckning överallt där vi var. Till slut köpte jag en bandspelare för de pengar jag hade. Jag hade jag inte tillräckligt för att köpa en dyrare apparatur, och jag lyssnade tyvärr på min tolk som var absolut säker på

att just denna bandspelare skulle vara tillräckligt bra. Jag borde köpt en bandspelare med bättre inspelningsmöjlighet. Den jag köpte kunde inte ta upp det eleverna svarade, det är bara jag och min tolk som hörs på bandet, detta trots att jag hela tiden upprepar för intervjupersonerna att de måste höja rösten, och att jag försöker sätta bandspelaren och dess mikrofon så nära dem som möjligt.

5.2.4 Lärdom

Jag har lärt mig att:

1. handledningstillfällena är viktiga för skrivprocessen (Patel, Davidsson 1994; Ely 1993), det är viktigt att vara rätt förberedd för dem så att relevanta frågor kan ställas, samt ha tid att efteråt bearbeta den information som man har fått. Om det inte går att närvara vid något seminarium eller någon föreläsning är det viktigt att se till att man får del av den kunskap som förmedlats. Det är även viktigt att vara förberedd inför de handledningar man får i sitt skrivande. Då jag på grund av tidsbrist inte kommit tillräckligt långt med uppsatsen när det var dags för handledning, kunde jag givetvis inte få ut maximalt av de sammankomsterna. När jag sedan väl började mitt skrivande, var det min handledares tur att ha tidsbrist. Detta är en verklighet som man måste lära sig hantera. Ett sätt att göra det är att se till att ha en struktur i sitt skrivande och sin situation och hinna skriva och bearbeta material inför handledningstillfällena. Själv har jag nu gjort så att jag direkt efter utvärderingen (som jag gör med samtliga eleverna på min arbetsplats) av mina lektioner, gjorde samtliga lektionsplaneringar inför kommande läsår, så att jag kan ägna planeringstiden åt nästa uppsats.
2. vara envis men flexibel. Anpassa konsekvent datainsamlingen till de ändringar som görs i studiens inriktning. Detta innebär också att kompletterande intervjuer eller observationer kan behövas.
3. läsa litteratur i god tid så att du hinner smälta den, förstå den och uppfatta helheten. Det tar tid att göra kunskap till sin egen (jämför Molander 1993). Ha en god överblick över studien som helhet innan fältstudierna påbörjas.
4. kontrollera all utrustning, flera gånger. Ha dessutom med alternativa inspelningsmöjligheter, ifall något skulle gå sönder. Innan man åker i väg på fältstudier, fundera över vad som skulle kunna hända, så att du väl på plats kan vara beredd på det oförutsedda.

Om jag med ett ord skulle sammanfatta vad som gjorde att alla dessa problem uppstod skulle jag välja ordet *brist*. Och med detta menar jag brist framför allt på tid, men även ekonomiska resurser.

Sist men inte minst har jag lärt mig att kunde skriva en akademisk uppsats på C-nivå, och att allt går, den enda frågan är om det är värt priset.

Referenser

Else, D. (1999). *Lonely Planet; The Gambia and Senegal*. Singapore: Lonely Planet.

Ely, M, mfl. (1993). *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken – cirklar inom cirklar*. Lund: Studentlitteratur.

Egidius, H. (1994). *Fenomenologi* (utdelat den 6/2- 2002 av Hultberg, C.)

Heiling, G. (2000). *Spela snyggt och ha kul*. Malmö: Musikhögskolan i Malmö.

Hultberg, C. (2000). *The printed score as a Mediator of Musical meaning. Approaches to Music Notation in Western Tonal Tradition*. Malmö: Musikhögskolan i Malmö.

Holmquist U., Nilsson E. (2002). *Musik ska byggas utav... pengar?* Malmö: Musikhögskolan

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Molander, B. (1993). *Kunskap i handling*. Uddevalla: Bokförlaget Daidalos AB.

Nielsen, F. (1995). *Fænomenologi i relation til musikpædagogisk forskning*. Ur NMPf:s årsbok.

Patel, R., Davidsson B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (1995). *Att skriva vetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (2002). *KVALITATIV FORSKNING i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Ödman, P.J. (1995). *Hermeneutiken som grund för musikpedagogisk forskning*. Ur NMPf:s årsbok

Muntliga referenser.

Eva Saeter och Max Saeter-Soumah, personlig kommunikation, 2002-08-27. Video.

Dagbok

Torsdag

20020321kväll

Klockan är runt 21-22, jag vet ej riktigt för jag har redan lyckats ge bort min klocka... Den summerande känslan jag har är: Förra gången var det MER Afrika... lite besviken är jag... varför? Landet har utvecklats tekniskt, vägarna är bättre. Det är ju jättebra! Herregud jag har precis suttit på ett internetcafé och mailat chefen och barnen i den gambiska natten.

Jag tror den stora skillnaden är att jag åkte charter själv. Dessa nordmän och kvinnor som klockan 7.15 börjar med whiskey och sedan under resans gång fyller på med fler + vin + öl. Och när vi anländer till hotellet (som jag gud ske lov bara ska bo på en natt) Fortsätter dom! Suck!

Tolken som Guro rekommenderade verkar bra. Det "klickade" mellan oss. Så nu ska jag bo hemma hos Ous Kah och hans fru Mariama så länge jag vill. De är med gambiska mått välställda. De har tv, parabol (fel det var inte deras, utan grannens), riktig WC och Mariama visade stolt upp sin gasspis (som hon inte förstår hur man använder!!!) Trots denna standard är de ändå fattiga, bland annat har de ej kunnat betala räkningar på två månader. Nåväl, nu blir de iaf lie pengar eftersom jag anställer Ous som tolk för 650 dalasi/dag. (*Här har jag gjort en uträkning, red anm.*) = 426 kronor/dag.

I morgon ska vi åka till sjukhuset i Bakkau och höra oss för om det finns några barn jag kan intervjua. Ous tror att det blir svårt. Jag hoppas att det är en förstående läkare som tjänstgör imorgon. Om det ej går med min första tanke så vill jag filma/intervjua gambiska barn i skolan. Fast det ska jag ju göra ändå. På den 27:e när Ulrika och Eva kommer ska jag överraska dem. (Eventuellt om jag vågar) sak jag följa med Ous till Senegal för att hämta dem. Gick 03.00 i morse... börjar bli trött... men en sista sammanfattande tanke. Hur ska jag reda ut det här?!

Eventuell grovplanering.

	21	Ous
Fre	22	Ous. Sjukhuset i Bakkau.
Lö	23	Vara med Mariama.
Sö	24	Ous ~~Njawara Wollof~~
Må	25	Dakar?
Ti	26	Besöka skolans brevvänsprojekt?
On	27	Ulrika, Eva?
To	28	Ous, skolor/sjukhus?
Fre	29	Ous, skolor/sjukhus?
Lö	30	Ous, skolor/sjukhus?
Sö	31	Njawara?
Må	1	↓
Ti	2	
On	3	Ous Mariama igen? Skolor? sjukhus?
To	4	Ringa flygplatsen om tiden. (Ous köra?)

Fredag

20020322morgon

Jag har sovit **JÄTTEGOTT!** Vet inte riktigt vad klockan är men jag hör någon sopa här utanför och böneutroparen är färdig sedan ett tag som känns som en halvtimme, och ja, jag har börjat svettas. Så nu chansar jag på att klockan är runt 7.

Jag är mycket förväntansfull på denna dag. Det känns bra även om jag är osäker om jag kommer att lyckas med min ursprungstanke, de svårt sjuka barnen... Får se hur det går på sjukhuset idag.

Jag har hittat ett mystiskt myggbett, fick det igår... tänk om det är en mangofluga. I såna fall får jag som jag ville (förra gången). Anyway, det är ingenting att oroa sig för.

Fredag

20020322morgon

Efter att ha löst brevvänsprojektet i ett litet kick (Kunta Kinteh Upper Basic School) Så kom problemen. De gambiska skolorna har påsklov.

Vi hann med två sjukhus.

1:a sjukhuset. En byggnad som absolut inte uppfyller de svenska kraven på bland annat hygien mm. Efter att ha gått runt och blivit hänvisad ett antal gånger så kunde vi till sist möta doktorn som genast hänvisade (trevligt på alla sätt, han hade säkert mycket att göra) till en ny sjuksköterska. Jag nämnde att jag ville intervjua HIV barn. Så blev hon mer tillbakadragen, Ous, min tolk, sa att jag inte får nämna det. För kulturen i Gambia är sådan att man talar tyst om HIV.

2:a sjukhuset. Gick bättre. Vi träffade en doktor med en gång och han sa att jag måste åka in till Banjoul i huvudstaden om jag vill intervjua barn och ungdomar i åldern 12-18. Så nu ska Ous och jag åka till Banjoul någon dag. Vi fick namnet på miss Maria Jaja som är någon form av chef på Banjouls public hospital.

Middag. Wollofmat, alla åt ur samma skål. Och jag det var en fisk med huvud och allt i pannan, men det smakade gott. Hoppas att jag tål det.

Jag har betalat Ous för 8 dagar men om nu skolorna försvinner vet jag om det behövs. Å andra sidan kan jag ju göra fler intervjuer.

STORT PROBLEMO: Videokameran fungerar inte, den stänger av sig själv! Jag försöker ladda om batterierna för att se om det hjälper, annars har jag stooora probelm. Får jag inte igång den ska jag låna en MD från Njawara gänget, eller Eva och Ulrika.

Lördag

20020323Morgon

I går kväll var jag för trött för att skriva. MEN vilken eftermiddag det blev... eller åtminstone en timme av den. Vi åkte till en helig plats där det finns ca 80 stora krokodiler (inget zoo eller så) det var en liten damm och lite skog och där gick man bland krokodilerna... Jag var ganska rädd!!! Efter att guiden och en annan turist klappat varsin krokodil och bedyrat att de är hur snälla som helst så vågade jag göra detsamma. Vi skulle gå till ett heligt träd några meter bort, elefantrödet, i vägen låg en krokodil och bakom oss låg ca 5 krokodiler, jag snackar om några meters avstånd. För att komma fram måste krokodilen bort så guiden går fram och drar den i svansen eller nå't och krokodilen sätter av i full galopp RAKT MOT OSS! Gissa om jag skrek och sprang, men det fanns ju 5 krokodiler på vägen, man ville ju inte gärna reta upp

dem... så vi fick stanna medan vår springande krokodil gjorde det han tänkte från början (han var rädd med sa guiden... undrar det jag) han sprang rakt ner i vattent. Så tog vi då foton på elefanträdet och på människohuvudet som syns (om man vill) på trädet. Trädet var jättestort och tydligen mycket gammalt.

Idag ska vi åka till Njawara så vi ska ta och ge oss iväg nu. (klockan är ca 07.00) En varm svettig dag väntar.

Lördag **20020323 ca 15.00**

Så sitter jag här med Mama tore, Mariame Roscha, Noimi och andra som har för svåra namn. Jag har fått äran att äta Wollofmat igen tillsammans med dem, utan bestick. Först fick jag sitta själv, men det tyckte jag var trist så jag frågade om jag fick sitta med dem och det var okej. Nu sitter vi alla i skuggan och väntar på att det ska bli svalare. Kvinnor för sig och män för sig i små grupper, men de pratar med varandra hela tiden, precis som i Sverige. Alla kvinnorna verkar ta hand om de två barnen som finns i gruppen. Den ena modern verkar var ungefär 16 år. Trevlig stämning. De andra från Malmö skulle komma idag. Men vi får se.

Bebislekarna är samma som i Sverige.

Lördag **20020323kväll**

Det finns en kubansk läkare i Njawara. Ska försöka prata med honom i morgon. På kvällen ca 17-20 var det konsert Wollof + någonting jag inte sett tidigare. Jag blev uppdragen att dansa, kul, säkert inte bra, men jättekul. Jag är den ende svensken i Njawara, de andra i Malmögruppen har inte kommit än. Jag har blivit väl omhändertagen. Jag ska träffa Mama Jamba någon av dagarna när jag är här, hon har gift om sig och flyttat till en grannby. Det är ooooootroligt varmt här, mycket varmare än inne i Bakkau. Jag svetts järnet och lite till. Inte snack om att sova fräsch som en nyponros här inte.

Ang. arbetet. Känns 100% kört, jag måste kanske tänka på att byta inriktning, men nej! Att det inte går att genomföra är en del av resultatet. Får se vad som händer de närmaste dagarna... och videokameran! SKIT ÅSSÅ!! God natt vi ses i morgon. Ska bli kul att få prata svenska i morgon med någon som förstår språket.

Söndag **20020324**

Idag kom Mama Jamba. Jag grät av glädje och det gjorde hon med. Jag är så tacksam att jag har henne som vän. Jag hade med några små presenter och fick mycket tillbaka. Bland annat jättefina kläder. Mama är en god vän. Mama's engelska är mycket bättre nu så vi kan prata lite mer, annars sitter vi mycket tysta med varandra. Jag hoppas min mage håller för jag har ätit mycket lokal mat 2 dagar i rad nu. Mama gjorde speciellt för mig.

Måndag **20020325**

I morgon ska jag hjälpa Ebu att skriva ett brev.

Intervjun med doktorn gjord idag. Jag tror det gick bra... jag kan ju inte spanska så egentligen vet jag inte... I början var doktorn lite spänd, men han slappnade av mer efterhand. Vi

samtalade lite inom om intervjun och efteråt kollade jag igen så han hade pratat om de frågor jag skrivit till honom. Sedan lyssnade vi på Kubanska salsa! Inspelningen gjord på lånad MD-spelare.

Åkte iväg vi 11.00 med en bil som sade sig hitta Mama's compound... det gjorde de inte. Jag mailade istället. Brev från Andreas – han skrev jätte gulligt! Från barnen också underbart att se! Från chefen, kul att han bryr sig så.

Tisdag - onsdag

20020326-27

Tillbaka på tisdagen till Bakkau, det var jätteskönt. Jag sov som en stock. Det är så otroligt mycket ljud i Njawara. Hundar, åsnor, syrsor och kackerlackor. Jag var verkligen trött på att ha tvestjärter i sängen! Det märks att det är stor skillnad på Key Point (Bakkau) och Njawara.

Försöker tänka på intervjuerna med barnen. Jag hoppas att Andreas fick tag på Ulrika och att de har med sig en walkman till mig. Jag skulle verkligen behöva det på fredag när jag ska träffa rektorn i Kunta Kinteh Upper Basic School. Funderar på att satsa all tid där nu när jag har fått en bra kontakt där. Funderade ett tag på Njawara men två main reasons att inte ta den skolan. 1. Jag tror att det är bäst att Njawara = musik – vänner. 2. Det är långt och krångligt att åka dit och att sova där... njae inte mer än två nätter. Jag bör nog prioritera sömn och dessutom 3. Kanske inte komma för nära barnen... vet inte om det sista. Jo förresten det är bäst med Kunah Kinteh skolan för då kan jag fråga rektorn vilka barn jag kan intervjua.

Jag har funderat ända sedan jag kom hit hur jag ska göra (även innan förstås)! Men jag förstod att det är svårt att planera innan för i Gambia ändrar sig saker

Jag har funderat ända sedan jag kom hit hur jag ska göra (även innan förstås! Men jag förstod att det är svårt att planera innan för i Gambia ändrar sig saker hela tiden.) Men nu tror jag at jag vet vad att göra. När Ous kommer tillbaka har jag ca 5 dagar på mig att genomföra intervjuerna. Jag tror att jag tar minst 2 dagar i Kunta Kinteh Basic Upper School. Så kan jag kanske intervjua dem bägge dagarna. Jag tror att den dag på sjukhuset i Banjoul är nog. Jag har ju redan gjort en intervju i Njawara.

Onsdag forts ca 14.00

Min lediga dag = uttråkad! Jag längtar hem, min mage är i olag. Dom trycker nästa i en mat här! Jag kommer inte att gå ner, jag kommer att gå upp i vikt! Jag börjar känna att det kommer för nära nu. Mariame är jättego och snäll, men jag behöver vara ensam lite nu. Dom är verkligen måna om att ta väl hand om en. Mariame är nog för ung och osäker, det är ej avslappnat med henne. Men hon är verkligen mån om mig!

Torsdag

20020328

Idag kom min tolk hem. Nu har jag varit ledig i två dagar och idag när jag har fått vara lite själv så uppskattar jag det verkligen. I morse kom nämligen inte Mariamas "maid" Jag tackar gud för att han hörde min bön om att få vara några minuter för mig själv. Det var verkligen guld värt. Så nu har jag läst hela dagen och bara tagit det lugnt, jag har solat lite och sedan slappat på mitt rum. Skönt att vara ensam lite.

I morgon ska vi åka och intervjua rektorn och förhoppningsvis hitta några barn vi kan intervjua. Nu känns allt bättre igen. När Babu gå i pension, då ska han verkligen låta Ous ta

över efter honom. Jag är förresten förkyld, för mycket drag tror jag. Nu ska jag läsa min spännande bok. Tur att jag tog med två stycken (ca 350 – 400 vardera). LIVET ÄR GREJT!

Fredag

20020329

Usch snart åker jag hem. Jag vill inte. Träffade rektorn i Kunta Kinteh skolan idag. Oooootroligt givande. Jag tror jag har en ny plan! Så här i korthet: Rektorn och hans chairman (nå'n slags ledare för skolan) pratade om olika saker som de behöver. Bland annat el, vatten och en skola! Rätt så basic alltså! De pratade även om att de behöver en musiklärare i gitarr och piano (här satte min hjärna igång i 200 knyck) De hade stora svårigheter med att hitta det. Så jag föreslog att de skulle tänka annorlunda och i stället för en gång / vecka lägga det som ett projekt över två veckor. Om det låg i samband med ett lov skulle (inte påsklovet då...hm) jag kunna åka dit och hjälpa dem. Det skulle bli en bra research. Man skulle kunna ställa två grupper mot varandra och göra en jämförelse. Ex. 10-20 student 11-15 år får intensiva lektioner under två veckor, sedan åker jag till Gambia och för samma sak för att sedan återvända och göra en jämförelse i kvalitet och kvantitet på olika plan. Ex. Hur många ackord de lärde sig och hur väl de kan byta mellan dem. Får man lov att ändra sig hur mycket som helst?

Har träffat Ulrika och Eva idag. GUD VÁ SKÖNT! Jag pratade som en galning. Jag har verkligen saknat att prata. Jag ska vara med på deras workshop på söndag. Träffade även Julde! Han var Fulla-lärare för vår grupp för 4 år sedan. På onsdag ska vi ha grillkväll som avskedsfest för mig. (De är så otroligt gulliga som vill göra det för mig) Då kommer Julde, Eva, Ulrika, en kille som spelar Djembe Mohammed, Ous, Mariame och krokodilmannen. Det blir mat dans och musik. Jag sa till Ous att jag vill betala det. (Hoppas pengarna räcker)

Söndag

20020331

Det börjar närma sig slutet. Usch så trist! Jag borde åkt tre veckor istället. Har varit på Wollofklass med Eva och Ulrika. Oj, oj, oj vad bra! Tjejerna dansade ruskigt bra... ja inte Eva och Ulrika och jag då... utan lärarna/medmusikerna. Mycket mer givande än i Njawara och då är det i Njawara jättetoppen! Jag borde skaffa mig solbränna innan jag åker hem! Idag åkte vi och åt pizza. Bästa pizzan jag någonsin ätit! Å vá gott!

Intervjudagen närmar sig. Hoppas verkligen att det fungerar med bandspelaren. Ska fråga Eva om jag kan låna hennes kamera eftersom de är lediga på tisdag.

Idag har Mariame, Ous och jag varit tillsammans, vi har hängt gubbe och Ous gav mig en gåta att lösa. Det kommer att bli svårt att hej då. Ska försöka sova.

Måndag

20020401

Trist, trist, trist. Snart åker jag hem.

Wollofklass i Serekunda. Barnen är hela tiden närvarande och felaktiga så till vida att de tittar och lär. Ibland går ett barn upp och dansar men inte (aldrig) där de vuxna dansar. Men när man säger till barnen att det är ok att komma upp så är de inte blyga. Och som dom dansar!! Jag kan lyckligtvis använda mig av lite av Evas filmning, vilket ökar validiteten på mitt arbete. Det känns trots allt bra.

Intervjuerna gick jättebra. 4st = kanon. Under en intervju vad chairman med. Han förstörde den intervjun. Vid ett tillfälle fick jag känslan av att flickan svarade, eller snarare själv tog upp, vad hon trodde jag ville ha. Så jag tror att jag bortser från det. Intervju 4 – ”När jag är ledsen... sjunger jag”. Eventuellt kan det var så att hon pratat med de andra och att hon på så vis kände att hon gjorde ”rätt” när hon tog upp det. Intervju nr 3 – En kanonträff. En kille som promotar musik! Rappare. Intervju 3 och 4 kändes mest givande, men som Kvale säger – Det behöver ju inte vara fallet även om det känns så. Samtal med ungdomarna – Givande. Tre kategorier av musikgillande. Traditionellt, rap och reagge

Borde göra en uppföljande studie på min skola om elevers förhållande till musik. Och göra en jämförelse – Det tror jag blir stort nog till kandidaten. Just nu när jag får denna ide känns det toppen. Måste maila Gunnar om detta. Vad jag tror de stora skillnaderna ligger i är i betydelsen av texterna och att i Gambia gillar barnen traditionell musik.

Tisdag

20020402 Kväll

Här väljer jag att inte ordagrant skriva ner mina dagboksanteckningar. Kontentan av anteckningarna är att jag blir mycket irriterad på min tolks fru därför att våra kulturella och sociala skillnader är så stora. (red anm)

Mailade Gunnar om mina nya idéer. Hoppas att jag får svar så snart som möjligt.

Det finns en svensk radio varje kväll kl. 20.00! Wow!!! Just nyligen spelades en folkvisa från Sverige, hederlig polska! Nu är jag lite gladare igen.

Onsdag

20020402

Efter en känslomässigt katastrofal kväll kom mannen i huset hem. Den mannen har en otrolig förmåga att gjuta olja på vågorna. Kanske är det för att vi blivit så goda vänner. Hur som helst så blev resten av kvällen riktigt mysig. Fast att deras soffa gick sönder (frun gjorde sönder den) var förstås inte kul. Men det var som sagt en trevlig stund när vi försökte laga den. Men frun gjorde ingenting! Hon bara satt och tittade på tv... ja det förstås, hon sopade efteråt.

Idag åkte vi till grönsaksmarknaden i Serekunda. Ett helcrazy place! Vi åkte dit vid 6-tiden på morgonen och det var redan fullt (för en svensk). Men under dagen, ja runt 7-8 så kunde man knappt gå för alla människor.

Idag har jag och frun förberett inför grillfesten. Vi har haft det jättetrevligt och jag skäms nästan (obs bara nästan) för att jag blev så förbannad på henne i går. I kväll kommer jag kanske känna samma sak. För hon har deklarerat att hon vill vara med mig hela dagen, med det menas inom en meters avstånd. Helst av allt vill jag vara ensam med tolken och prata om det arbete vi gjort tillsammans. Bäst att klä på sig innan man får 1 meters sällskap.

Jag har varit på stranden 45 minuter för att skaffa mig lite färg så det syns att jag varit här, jag har varit här för att arbeta och det syns... Mina ben är väldigt bleka för att ha varit i Afrika, ett bevis på min respekt för att inte visa benen och att solen nästa står i zenit hela tiden.

Dagboken har de sista dagarna varit min tillflykt. När man hela tiden pratar ett annat språk så känns det mycket skönt att få uttrycka sig på sitt modersmål. Något att ta med sig hem. Ökad förståelse för den problematiken för invandrare.

Ny idé. Musikens betydelse för invandrare i Sverige. Text + melodi + form + tonalitet = känsla av rötter, igenkännande. Just polskan på radion kl 202.00 i Gambia (tisdagskväll). Trots att jag var urförbannad kunde toner som jag jag förknippar med Sverige lyfta upp mitt hjärta mångfalt.

En till: Ang. traditionell musik och gambiska ungdomar – kontra sv. Ungdomar och folkmusik – vad ger det för effekter i framtiden?

Ursprung - medvetande om det
- Bevarande av det
- (användandet av det)

Fortfarande onsdag.

Om några timmar börjar gillfesten och jag, Mama (maiden), Mariama och två av hennes systrar (den ena halv... pappan har två fruar) sitter och pratar. Dags för wollof ordlista.

Nangdandef	Hur mår du (hälsningsfras)
Mangfi	Bra
Dama	Jag
Ja Safi moma kommeh	Mamma Safi har sagt det till mig.
Tutti	Lite
Daffarrie	Stor
Digger	Stark
Yamogafanan	God morgon
Salam malekum	Hej
Malekum salam	Svar
Bomsas	Lurendrejare (killarna på stranden)
Mariame de fa bah	Mariame är bra
Kaing ang	Låt oss äta lunch
Dama sur	Jag är mätt
Dama hiff	Jag är hungrig
Kain räir	Låt oss äta middag
Kain ndeo	Låt oss äta frukost
Nam	Här är jag
Demar	Gå
Kai	Kom
Ma ngge dem tédda	Jag ska gå och lägga mig
Mahol (h=tj med grötljud)	Låt mig se
Ndosch	Vatten
Na ma ndoch	Ge mig vatten
Jerridjef	Tack
Resadjama	Smält maten i frid (när det används efter maten)
Damal latje Mariame	Jag söker Mariame (i till exempel telefonen)
Sjetal (motobi)	Se upp för (bilens)
Daffarafet torop	You are so very nice
Damala bogga (torop)	Jag älskar dig (mycket)
Degga na tutti wollof	Jag pratar lite wollof
Danga bara wa	Du pratar för mycket
Mandama bara wa	Jag pratar för mycket
Dega na wollof Buba	Jag pratar wollof mycket
Damala bogga nonjeka harit	Jag gillar dig mycket (till vänner)

Dangara fett
Ous, kai degga smawollofi
Kaingga degloma
Togal
Djugal
Emal
Bollem
Dama sona

Du är snäll/god (nice)
Ous kom och lyssna när jag pratar wollof
Kom och hör mig
Sitt ner
Gå upp
Stopp
Fortsätt
Jag är trött

Onsdag

20020403 natt

Egentligen är det faktiskt torsdag kl. 01.00 ca. Nu är festen för mig slut sedan länge. Mama Jamba kom, och hon var så otroligt vacker. Mariame var nog lite svartsjuk på att jag har den relationen jag har till Mama. Ous som är en ängel, jag och mama gjorde upp om att jag kan sätta in 100 svkr varje månad på Ous konto så varje halvår ca gen han pengarna till henne tills hon har 1000 dalasi då öppnar hon eget konto så att jag kan sätta in till henne direkt. Jag ville ge denna lilla summa varje månad så att hon kan ha råd att skicka alla sin barn till högre utbildning.

Torsdag

20020404

Trots ansträngningar lyckades jag inte sitta ner ensam tillsammans med min tolk. Det är synd. Eva är fortfarande sjuk. Egentligen tycket jag att hon och jag borde byta biljett, för hon såg verkligen inte bra ut. Ulrika berättade att det ska vara något slags jubileum i december för alla grupper som varit i Gambia, så det ska jag försöka åka på.

Mariame har varit påfrestande hela dagen, hon har inte klätt på sig, hon har brett ut sig i soffan, smackat värre än vanligt. Tack och lova att hon var så odräglig som hon var. För det gjorde det mycket lättare att åka. Den enda jag är ledsen att lämna, förutom Eva som jag är orolig för, är förstås min tolk och vän Ouseuno Kah.

Från : Gunnar Heiling <gunnar.heiling@mhm.lu.se>
Till : Annette Pahmp <annette_pahmp@hotmail.com>
Ämne : Re: STOOOOOORT PROBLEM!!!!!!!!!!!!
Datum : Tue, 26 Mar 2002 12:38:11 +0100 (MET)

>Hej Gunnar.
>
>Sitter och mailar i Gambia.
>
>Ska fatta mig kort.
>
>VIDEOKAMERAN FUNGERAR INTE!!!!!!!!!!!!!! FAN!
>
>Jag kommer att kopa en walkman och fixa det saa istaallet.
>
>SKIT SKIT SKIT!!!!
>
>FAN
>
>Hej da.
>Annette Pahmp
>
>
>
>-----
>Kom med i världens största e-posttjänst; MSN Hotmail.
>
Anette!
Kan bara lida med dig, men får du tag på en Walkman är det en hygglig ersättning i alla fall. Lycka till och hoppas du får en hyggligt glad påsk trots strulet.
Gunnar

Från : "Annette Pahmp" <annette_pahmp@hotmail.com>
Till : Gunnar.Heiling@mhm.lu.se, annette_pahmp@hotmail.com
Ämne : Re:
Datum : Tue, 02 Apr 2002 18:55:36

Hej Gunnar.

Jag har gjort de sista intervjuerna idag och spelat in dem med min bandspelare, jag tyckte att det trots alla

missoden med det elektriska gick riktigt bra.

Jag har deltagit under två dagar i Evas och Ulrikas wollofklasser (de gör sitt examensarbete här) och jag har gjort en del intressanta observationer om barnen. Ulrica och Eva spelar in sina lektioner på video.

Så jag tänkte att de två dagar som jag var där, visst kan jag använda mig av deras videoklipp därifrån? För det skulle verkligen belysa min nya fråga (eftersom mitt ursprungliga mål absolut inte gick att nå) ... som är eller kan vara (du får säga vad du tycker).

Gör en radbrytning för att du ska slippa årets längsta mening...

Jag kan göra en jämförelse mellan Gambiska barns och ungdomars och svenska barns och ungdomars relation till musik. Jag har redan funnit några intressanta aspekter.

- 1 De gambiska barnen (alla jag intervjuar) gillar traditionell musik motsvarigheten till vår folkmusik(?)
- 2 De gambiska barnen tycker att texterna är mycket viktiga och ska moraliskt uppfostrande!
- 3 Nära jag frågar om kärlek i musiken svarar de att utan kärlek finns det ingen respekt.

Utän att ha allt för stora förutfattade meningar om svenska ungdomar så är jag ganska säker på att det inte är likadant för dem. Men trots dessa uppenbara olikheter så kan det ju finnas andra mer fundamentala (undrar om det är rätt ord...) likheter. Som handlar om själva upplevelsen av musik. Den enskilda subjektiva upplevelsen... kan den vara global? Det hela skulle ju bli jätteintressant om jag genomförde intervjuer i fler länder.

Hor av dig med vad du tror! Jag kommer hem på torsdag natt/morgon och läser nog mailen på fredag eftermiddag. Jag kan för att sätta igång med förberedelserna så fort som möjligt i Sverige om du tycker att min nya idé håller... Du så ju att beroende på hur det går här i Gambia kan jag få andra min forskningsansats.

Håll alla på kursen att jag trots mina STORA elektriska och kulturella (de vågar prata om AIDS... och då menar jag VAGRAR) problem har det bra här i solen.

MVH

Annette Pahmp

Intervjuer på Kunta Kinthe upper basic school i Brikama.

Min tolk heter Ous och jag har valt att benämna honom med hans namn i utskriften av arbetet. Jag har när jag överfört intervjuerna från ljud till text valt att skriva det som hände runt omkring med kursiv text. När jag skriver ... .. betyder det att jag inte kan höra vad som sägs på bandet.

Då ljudkvalitén är mycket dålig, vill jag pröva bandspelaren. Jag börjar nu min transkription av bandet med ett avsnitt där jag testar min bandspelare om den fungerar. Och jag istället för att skriva min dagbok läser in den på bandet.

Jag har haft fantastiskt mycket strul när det gäller elektriska saker i detta land. Först gick videokameran sönder. Sen försökte jag låna de andras studenternas minidisc, vilket jag inte kunde. Sen försökte jag låna Evas videokamera en dag, vilket jag inte heller kunde. Så jag köpte en ”fantastisk” apparat för 380 Dalasi som ger detta fantastiskt dåliga ljud. Däremot skulle jag kunna använda mig av viss videospelning, därför att Eva spelar in vissa saker som jag deltagit i ... .. det kan jag använda mig av. Jag har kunnat genomföra en intervju på minidisc, vilket givetvis ger en ökad validitet till mitt arbete.

Nu har vi kommit till skolan, eleverna är samlade och intervjuerna ska snart börja. Jag börjar med att prata med eleverna.

So first of all, I would like to girls and two boys. So if you dance, sing or play the drums or if you play the guitar or the Kora or anything. I would prefer to do the interview with you first, and after that I want you all to come back into the classroom and we'll have a discussion about music, Okay?

Ous översätter till Mandinka.

And during the whole time this taperecorder will be on, because I need to record everything I say and everything you say. And when I come back to Sweden I will listen to it and I will write it down, and then I will make some... draw some conclusions out of it, and I will see what children in The Gambia think about music. It will be confident, your names or anything, will not be shown in any papers. So you can be safe that no one can recognize you in my paper later.

Ous översätter till Mandinka.

Then we'll start with... maybe you can feel for your self, which four I can talk to?

Ous översätter till Mandinka.

So you can raise your hands, you who want the separate interview can raise your hands.

Ous översätter till Mandinka.

Okay, now what

Jag skrattar, en av pojkarna är mycket ivrig att få vara med och räcker snabbt upp handen
You can? Good.

I need one more boy.

Okay You? Or You? Yes okay. Okay.

Anledningen till att jag tvekar och byter pojke är att min tolk tror mer på en annan kille som är lite blygare längre bak i klassrummet, det är pojken som säger att han "promote music".

And then I need to girls.

Ous översätter till Mandinka.

These two?

jag frågar Ous

Okay ...

Then I will start with the boys... And... sorry but the rest has to go out and I'll call you one at the time. Each interview will take about 10 or 15 maybe 20 minutes.

Ous översätter till Mandinka.

We'll start with you. Okay after that I'll see you and you, and after her I will see you, and then you.

Här har chairman of the school, tagit fram en ny elev som han tycker att jag ska intervju, jag är inte pigg på idén därför att hon har inte varit med på den lilla genomgången, hon är yngre och jag känner inte att det är 100% rätt. Men för att allt ska flyta smidigt väljer jag snabbt att gå honom till mötes så att vi undviker en onödig konflikt. Jag vill inte att barnen ska tappa fokuseringen på ämnet. Jag har redan tagit en liten strid om översättningen till Mandinka, han tycker nämligen att det inte behövs. Men där gav jag mig inte, och fick som jag ville. Anledningen till att jag stod på mig är att jag anser att det är nödvändigt med översättning till deras modersmål därför att jag vill undvika missförstånd p.g.a. språket, och att de har svårt för att utveckla sina svar för att de känner sig hämmade språkligt.

And after her everybody comes in here again. And you have to sit a little bit closer when you come back in, because the sound goes in there

Jag pekar på den lilla och mycket dåliga mikrofonen.

So everybody has to be quite close to the taperecorder.

Ous översätter till Mandinka.

First you, and you go out.

Jag tycker det är fantastiskt bra att vi har Ous som pratar wollof (*jag säger fel, jag menar Mandinka. Red anm.*) för det är mycket lättare att få fram beskedet. När jag börjar intervjun så blir det något oljud utanför, så vi börjar om igen.

Annette Hello what's your name?

Intervjupersonen ...*(det sprakar på bandet)*

A Mama Fattou. Okay.

I .....

Ungefär här, inser jag att jag inte kan använda mig av intervjuerna jag gjorde i Gambia, i alla fall inte som jag tänkt från början.